

[Ministeren for offentlige arbejder.]

opgave, har — godt kunne blive holdt nogle møder.

Det ærede medlem hr. Arne Larsen har jeg heller ikke mange bemærkninger til. Jeg synes, at det ærede medlem på den ene side stiller tingene sådan op, at det skal gå hurtigt, og på den anden side meget stærkt fremhæver, at det vil være svært at løse de mange store opgaver, der foreligger på trafikens område. Men det er nu ikke sådan, at vi mener, at det er nødvendigt med en anlægstid på 25 år. Hvis man kan skaffe den fornødne arbejdskraft — her først og fremmest den tekniske arbejdskraft — og hvis man kan skaffe den fornødne kapital, kan det gøres meget hurtigere; men jeg tror nok, det er realistisk at regne med, at den anlægstid, udvalget har anslået, bliver den rigtige, når man tager de mange opgaver i betragtning, der skal løses. Jeg tror ikke, man som det ærede medlem hr. Arne Larsen kan sige, at man først og fremmest skal beskæftige sig med den kollektive trafik alene. Det ville efter min mening være helt udelukket f. eks. fra 1. oktober at sige: nu interesserer vi os ikke mere for ind- og udfaldsvejene i København, nu interesserer vi os kun for tunnel- og S-baner; det ville være umuligt at lægge en sådan linje. Det er rigtigt, at der skal være en prioritetsrække, men det kan ikke være en prioritetsrække, der kræver, at andre opgaver, der skal løses, helt tilsidesættes, og derfor må vi se det i sammenhæng.

Jeg kan i og for sig godt principielt tiltræde det ærede medlem hr. Rimstads standpunkt, at det havde været rigtigt, om Storkøbenhavn selv havde løst opgaven, men jeg tror bare ikke, det er en realistisk tanke. Havde Storkøbenhavns kommuner virkelig villet gøre det, mener jeg, at man skulle være gået i gang for længe siden. Det er ikke, fordi hverken statsbanerne eller ministeriet for offentlige arbejder har villet trænge sig på med hensyn til at løse denne opgave; det er simpelt hen udelukkende den betragtning, at det er en nødvendighed at få løst spørgsmålet om tunnelbanerne, der har gjort, at vi har måttet beskæftige os med tingene.

Jeg tror, jeg hermed har svaret på nogle af de væsentligste ting, der har været fremme, og jeg håber og tror på, at vi kan

få et frugtbringende udvalgsarbejde, så vi i løbet af forholdsvis kort tid i næste folketingsår kan nå frem til et resultat. Det er min hensigt — som en af de ærede ordførere var inde på det — at genfremsætte lovforslaget så omgående som muligt, når folketinget samles i oktober måned i år.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ove Hansen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til næringslov.

(Lovforslaget (nr. 167) findes i tillæg A sp. 2247, fremsættelsen i tidenden sp. 4826).

Første næstformand (From): Sammen med denne sag foretages de under punkterne 9-16 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen.

(Lovforslaget (nr. 168) findes i tillæg A sp. 2269, fremsættelsen i tidenden sp. 4841).

Første behandling af forslag til lov om ændringer i beverterloven.

(Lovforslaget (nr. 169) findes i tillæg A sp. 2277, fremsættelsen i tidenden sp. 4845).

Første behandling af forslag til lov om statsautoriserede revisorer.

(Lovforslaget (nr. 170) findes i tillæg A sp. 2285, fremsættelsen i tidenden sp. 4848).

Første behandling af forslag til lov om statsautoriserede vejere og målere.

(Lovforslaget (nr. 171) findes i tillæg A sp. 2305, fremsættelsen i tidenden sp. 4848).

[Formanden.]

Første behandling af forslag til lov om skibsmæglere og varemæglere.

(Lovforslaget (nr. 172) findes i tillæg A. sp. 2313, fremsættelsen i tidenden sp. 4848).

Første behandling af forslag til lov om ejendomsmæglere.

(Lovforslaget (nr. 173) findes i tillæg A. sp. 2321, fremsættelsen i tidenden sp. 4848).

Første behandling af forslag til lov om dispachører.

(Lovforslaget (nr. 174) findes i tillæg A. sp. 2327, fremsættelsen i tidenden sp. 4848).

Første behandling af forslag til lov om translatører og tolke.

(Lovforslaget (nr. 175) findes i tillæg A. sp. 2337, fremsættelsen i tidenden sp. 4848).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Axel Ivan Pedersen: Det lovkompleks på ikke mindre end 7 næringslovsforslag, som den højtærede handelsminister har fremsat forslag til en hovedlov, om jeg så må sige, og seks specielle love samt en finansieringslov og et forslag til lov om ændringer i beværterloven — udgør i realiteten en ikke ubetydelig reformlovgivning på en væsentlig del af næringslivets område. Det må hilses med tilfredshed, at mere end en halv snes års kommissionsarbejde har skabt et sagligt og værdifuldt grundlag for en sådan lovgivning, et resultat, som vanskeligt kunne forudses, da kommissionen i sin tid begyndte sit arbejde, og som ikke engang syntes muligt, da departementschef Møller som kommissionens tredje formand overtog ledelsen af kommissionsarbejdet. Selv om det må erkendes, som handelsministeren også gav udtryk for i sin fremsættelse, at tiden og udviklingen har accentueret behovet for en næringslovsrevision, har formandens dygtige og smidige ledelse af kommissionens arbejde den store andel af æren for et næringslovsudkast, der er enstemmigt, og der skal da også fra denne talerstol lyde anerkendelse herfor. Denne enstemmighed har ikke alene lettet ministeren i hans overvejelser, men

også skabt mulighed for en bred politisk løsning, således som det i sin tid skete med monopolloven og forhåbentlig også sker med licitationsloven.

Nu gik det imidlertid ikke så let, som en sådan skematisk fremstilling kunne give det udseende af. Erfaringsmæssigt er næringslovgivningen tungt stof. Det viser den historiske udvikling, siden vi fik næringsloven af 29. december 1857. I det første møde, kommissionen havde i 1954, opstillede kommissionens første formand, afdøde departementschef Jespersen, den målsætning, at vi på 100 års dagen kunne få en ny næringslov stadfæstet, men det gik som bekendt anderledes. Om en af årsagerne hertil skal jeg gøre et par bemærkninger; men lad os først se lidt på den historiske udvikling.

Kommissionens indstilling repræsenterer det tredje større forsøg, der er gjort på at få iværksat en gennemgribende almindelig revision af næringsloven af 29. december 1857 med dertil hørende ændringer. Næringsloven af 1857, der trådte i kraft den 1. april 1858, dog med overgangsbestemmelser for tiden indtil 1. januar 1862, indførte som bekendt næringsfrihed her i landet. Det skete på den måde, at der til adgangen til at drive næringsvirksomhed, navnlig handel, håndværk og fabriksvirksomhed, kun blev knyttet betingelser, som i almindelighed enhver opfyldte. Handelslavene blev helt ophævet, håndværks- og fabrikslavene kunne vedblive at bestå, men mistede deres såkaldte udelukkende ret. Ønsker om ændringer i 1857-loven gav anledning til, at der ved kgl. resolution af 23. maj 1890 blev nedsat en kommission, som gjorde det første større forsøg på at revidere 1857-loven. På grundlag af en efter 3 års forløb i 1893 afgiven betænkning blev der i de følgende år, senest i rigsdagssamlingen 1900-01, gang på gang fremsat forslag til ændring af næringslovgivningen, men forslagene blev ikke gennemført.

Forsøg nr. 2 på at revidere næringsloven, et forsøg, der delvis gav resultat, blev gjort af den ved lov af 15. april 1921 nedsatte kommission, som i 1926 afgav den betænkning, der danner grundlag for den nu gældende næringslov. Denne trådte i kraft den 1. april 1932 og har med enkelte ændringer siden været gældende.

[Axel Ivan Pedersen.]

Allerede i næringslovskommissionen af 1921 havde man ikke ønsket at opretholde forbuddet mod forening af næringsbrev på handel og på håndværk inden for samme kommune eller forbuddet mod, at handlende har flere butikker i samme kommune; men dette mødte en betydelig modstand inden for handelens og håndværkets organisationer, og den nugældende lov har da også opretholdt disse forbud. Derimod opførte man med loven den tidligere sondring mellem forskellige næringsadkomster på handel, ligesom næringsbrev på industri-næring nu meddeles uden den tidligere specialisering. Kvinder blev i næringsretlig henseende sidestillet med mænd, men personer, der lever i ægteskab, kan dog ikke få næringsbrev, hvis den anden ægtefælle har et sådant. Kvindens ligestilling i næringsretlig henseende blev herved mere formel end reel. Endvidere gav loven nye bestemmelser bl. a. om personlige henvendelser for opnåelse af bestillinger, om omførsel med varer og om frivillige løsøreauktioner.

Fra håndværkets side ønskede man i kommissionen af 1921 indførelse af fagprøver som betingelse for erhvervelse af næringsbrev på håndværk, ligesom detailhandelen ønskede, at dokumenteret kendskab til bogføring og handel i almindelighed skulle være en forudsætning for at få næringsbrev på handel. Flertallet i kommissionen var imod disse ønsker, og loven imødekom dem ikke, bortset fra § 22, hvorefter betegnelsen mester i forbindelse med angivelse af en håndværksvirksomhed kun måtte benyttes af fagligt uddannede håndværkere, og heri sker der heller ikke nu nogen ændring.

Den nuværende næringslovskommission har herefter i sin indstilling gjort et tredje forsøg på en gennemgribende reform af den mere end 100 år gamle næringsordning, og denne gang synes det at lykkes, selv om det altså skulle tage en halv snes år. Når man nu anstiller betragtninger over det antal år, det varede, inden det lykkedes at nå frem til det enstemmige resultat, kan man ikke undlade at fæste sig ved visse kendsgerninger, deriblandt at af de politiske partier socialdemokratiet førte an i bestrebelseerne for at indføre mere frie forhold på næringslivets område — altså en

liberalistisk linje, som ikke interesserede de såkaldt liberalistiske partier. Der er altså også her forskel på teori og praksis eller, hvis man vil sige det på en anden måde, på propaganda og virkelighed. Det var jo først, da man fra erhvervslivets side, ganske vist gennem visse vanskelige overgangsåre, fik disse partiers repræsentanter overbevist, at deres tilslutning forelå.

Det giver mig anledning til at spørge erhvervslivets mænd, om de nu tror, de altid kan føle sig sikre på, at deres sande interesser kun kan varetages af en VK-opposition, der bare skilter med liberalismens fane. Jeg kan i denne forbindelse ikke lade være med at minde om den førstebehandling, vi havde for nogle måneder siden af forslaget til licitationslov. Det var jo alt andet end liberalistiske toner, der da lød fra de to partiers ordførere. Man tog sig faktisk til hovedet og sagde til sig selv: er det da helt ud falsk varebetegnelse, man betjener sig af og oven i købet skilter med som bærende grundideer? Men lad det nu være.

Omsider kom kommissionen til et enstemmigt resultat, og det indebar, at kommissionen har fået en afgørende indflydelse på denne lovgivning og ministeren en lettere opgave, end hvis han havde været henvist til at granske i forskellige flertals- og mindretalsindstillinger, hvortil det er rimeligt at føje, at kommissionen ved udformningen af sine kompromiser har haft en heldig hånd med hensyn til at finde frem til løsninger, som på rimelig måde tilgodeser de hensyn, der må tages til forskellig side, når der er tale om så betydelige ændringer i det bestående lovgrundlag for erhvervsudøvelse. Endvidere har kommissionen, som af ministeren fremhævet i fremsættelsestalen, haft for øje at hidføre en forenkling i næringslovgivningen, der vil medføre betydelige administrative fordele.

Den fyldige, men overskuelige fremsættelsestale, ministeren holdt, kan ikke give anledning til modsigelser — det forhindrer enigheden da også — og den letter i øvrigt opgaven for ordførerne, hvis de da vil undgå gentagelser. Det vil jeg i hvert fald bestræbe mig for. Men når jeg tidligere i disse bemærkninger har antydnet visse politiske vanskeligheder under kommissionsarbejdet, må det forekomme naturligt at sige et par ord om, hvad det drejede sig om, nemlig det

[Axel Ivan Pedersen.]

centrale i lovforslaget: afviklingen af enbutiksystemet.

Efter mange og lange overvejelser, hvor synspunkterne som nævnt stod skarpt over for hinanden, og efter at have skrinlagt forskellige mere eller mindre mislykkede forslag til kompromisløsninger nåede kommissionen i enighed frem til bestemmelsen i det foreliggende lovforslag om fra den 1. januar 1970 at ophæve forbuddet imod, at handlende har mere end én butik i hver kommune, og i forbindelse hermed også indskrænkningerne i håndværkernes og de industridrivendes afsætningsret. Efter denne dato, den 1. januar 1970, vil der således blive fri adgang for alle næringsdrivende til at afsætte alle varer fra et ubegrænset antal butikker. Optøningen af enbutiksystemet og af begrænsningerne i afsætningsretten vil dog blive indledt allerede ved lovens ikrafttræden, idet lovforslaget indebærer, at håndværkere og industridrivende får fri afsætningsret, såfremt de kun har ét udsalgssted i kommunen.

I øvrigt foreslås det, at de hidtidige begrænsninger i afsætningsretten respekteres i årene indtil 1970, men håndværkere og industridrivende skal uafhængigt heraf kunne opretholde detailsalg fra forretningssteder, de tidligere har etableret i henhold til næringsbrev på handel.

Ligeledes foreslås det straks at ophæve forbuddet imod, at en ægtefælle løser næringsbrev, når den anden har et sådant, således at der herefter i næringsretlig henseende bliver en reel ligestilling af ægtefæller.

Jeg vil også i denne forbindelse pege på, at det foreslås straks ved lovens ikrafttræden at indføre den såkaldte sommerhusregel, hvorefter politimesteren i kommuner, som i udpræget grad benyttes til sommer- og weekendophold, vil kunne tillade de næringsdrivende at have en filial i tidsrummet 1. marts-1. november, hvorefter det må forventes, at turistmæssige interesser kan varetages på tilbørlig måde.

Ved bestemmelsen om, at de hidtidige begrænsninger i håndværkeres og industridrivendes afsætningsret straks skal bortfalde for alle de virksomheder, der kun har ét udsalgssted i en kommune, vil man opnå en betydelig lettelse i forbindelse med administrationen af denne lovgivning, fordi spørgs-

målet om omfanget af denne afsætningsret tidligere har givet anledning til, at et meget betydeligt antal af sådanne sager måtte behandles af næringsmyndighederne, handelsministeriet, erhvervsorganisationerne og i adskillige tilfælde også af domstolene.

Jeg er tilfreds med, at ministeren deler den opfattelse, at det ved afviklingen af enbutiksystemet vil være naturligt at give de næringsdrivende rimelig tid til at indrette deres forretningsmæssige dispositioner på den tilstand, der vil indtræde, og jeg er også tilfreds med, at han tillægger konsulenttjenesten inden for detailhandelen en væsentlig betydning og vil medvirke til, at der på de årlige finanslove stilles de midler til rådighed for denne konsulenttjeneste, som vil være nødvendige, for at man kan imødekomme det behov, detailhandelen har herfor.

Som jeg nævnte indledningsvis, er der tale om et helt lovkompleks, der netop i kraft af sin opdeling vil skabe større klarhed i vor næringslovgivning og dermed fordele for såvel administrationen som befolkningen. Der er tillige skabt mulighed for lovgivning på specielle områder, uden at man ændrer i det bestående, hvilket sidste erfaringsmæssigt kan skabe visse vanskeligheder. Visse erhvervsområder har i dag deres næringsretlige stilling knyttet til anden lovgivning, således kioskerne til lukkeloven, kørelærerne til færdselsloven — for at nævne et par enkelte eksempler — og det kan vel ikke anses for udelukket, at man på disse eller andre lignende områder på et eller andet tidspunkt vil føle sig nødsaget til at gennemføre en speciel lovgivning, sådan som det nu sker, med den egentlige næringslov som en hovedlov, for ejendomsmæglere, translatører og tolke, dispachører, skibs- og varemæglere, vejere og målere og statsautoriserede revisorer.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger om disse lovforslag; kun om det sidstnævnte, forslag til lov om statsautoriserede revisorer, vil jeg gerne sige et par ord.

Jeg føler mig ikke helt overbevist om, at den stilling, vi i kommissionen har taget i denne sag, er den eneste rigtige, og på baggrund af ministerens bemærkninger herom i fremsættelsen vil jeg gerne sige, at mit parti vil medvirke til, at netop dette spørgsmål underkastes en fornyet prøvelse i det ud-

[Axel Ivan Pedersen.]

valg, der vil blive nedsat til behandling af hele dette lovkompleks. I betragtning af den begrænsede tilgang, der har været af statsautoriserede revisorer, og i betragtning af de ret strenge krav, der stilles til medlemmer af Dansk Revisorforening, bør dette spørgsmål tages op til fornyet overvejelse.

Den højtærede handelsminister har i sine fremsættelser gjort fyldestgørende rede for disse specielle lovforslag. Der er ingen principielle meningsforskelle om disse ting, og jeg skal derfor heller ikke gå nærmere ind på dem.

Derimod vil jeg gerne sige et par ord om de to som konsekvensforslag fremsatte lovforslag.

Hvad først angår lovforslaget om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen, så finder vi det fra socialdemokratiets side rimeligt, at detailhandelen under de vanskeligheder, som overgangsperioden til de nye vilkår i 1970 kan medføre, får mulighed for at gennemføre de nødvendige foranstaltninger — og også får hjælp dertil. Vi kan derfor tilslutte os, at der ydes statsgaranti som hjælp til selvhjælp for detailhandelens finansieringsinstitutter.

Vedrørende forslaget om ændringer i beværterloven vil jeg gøre den bemærkning, at de foreslåede ændringer ikke berører de ædruelighedsmæssige synspunkter og spørgsmål, som nu engang knytter sig til en beværterlovgivning. Det er konsekvensændringer, der er nødvendige, såfremt næringslovskomplekset gennemføres, hvad man må forvente med det grundlag, der er skabt. Videre foreslås der i beværterloven enkelte ændringer for at bringe loven i overensstemmelse med vore forpligtelser i henhold til EFTA-konventionen. Det er dog ikke denne konvention, der har medført, at mannequinopvisninger kan finde sted i almindelige beværterlokaler.

Naturligvis kan de foreslåede ændringer give anledning til at stille flere spørgsmål om denne lovgivning, men jeg skal helt afstå herfra, da der bliver lejlighed hertil under udvalgsarbejdet. Kun vil jeg gerne allerede nu vide, om den omstændighed, at der bliver givet adgang til at sælge stærke drikke ud af huset i forbindelse med og som

tilhører til tillavet mad, betyder, at disse varer beskattes efter samme regler, som hvis de blev konsumeret på stedet.

Må jeg sammenfattende have lov til at sige, at det forelagte lovkompleks indebærer betydelige fremskridt senest i 1970, og det fører os et godt stykke frem på næringsfrihedens område. Det er dog ikke fremskridt, der er revolutionerende. Allerede næringslovskommissionen af 1921, der afgav betænkning i 1926, havde et flertal for de væsentligste af de bestemmelser, som nu gennemføres, men i vort land tager vi i almindelighed ikke fremskridtene, førend vi er nødt til det. Der er da også et langt skridt endnu fra det, der er foreslået, til det, man kan kalde fuld næringsfrihed. Alligevel tror jeg, jeg har lov til at sige, at den lovgivning, som vi nu er i færd med at gennemføre, og som vel senest i næste folketingsår vil blive ophøjet til lov, sandsynligvis ikke vil få så lang en levetid, som den gamle lov af 1857 med senere ændringer har haft. Dertil går nu engang udviklingen for hurtigt. Selv om jeg således ikke finder reformen dybtgående nok — som ethvert kompromis er den udtryk for det mulige — hilser jeg dog med tilfredshed de opnåede fremskridt, og i bevidstheden om, at den nye lovgivning vil blive til gavn for såvel erhvervslivet som forbrugerne, tilsiger jeg socialdemokratiets medvirken til dens gennemførelse.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Det ville jo have været hyggeligere og måske også fremmende for denne sag, hvis resten af det høje tings medlemmer nu som de andre kunne have bevæget sig ud til de varme hveder på denne store bededags aften, men sådan skulle det altså ikke være.

På venstres vegne skal jeg gøre nogle bemærkninger til den højtærede handelsministers forslag til næringslov, forslag til lov om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen og forslag til lov om ændringer i beværterloven. Min kollega det ærede medlem hr. Ib Thyregod vil tale om de øvrige lovforslag, der knytter sig til det foreliggende kompleks.

Forslaget til næringslov fremkom som resultat af arbejdet i næringslovskommissionen, der har strakt sig over en halv snes år. Det er ikke usædvanligt, at kommissions-

[Jens Peter Jensen (Sorø amt).]

arbejde trækker ud, men i det foreliggende tilfælde er der ingen grund til at komme med beklagelser, for tiden har arbejdet for de synspunkter, der nu er kommet til udtryk i kommissionsbetænkningen. Fra starten var der langtfra harmoni mellem de forskellige opfattelser, og en tid var disharmonierne så store, at arbejdet reelt gik i stå, men om sider er man nået frem til samstemmighed. Jeg lægger stor vægt på, at der inden for erhvervslivet er enighed på så vigtigt et område som det, der her er tale om. Uenighed kunnet let have ført til en forgiftet atmosfære imellem de forskellige erhvervsgrupper, og ligesom det er af stor værdi, at der er enighed inden for erhvervslivet, vil det også være godt, om der for denne lovgivning kan opnås en bred politisk enighed. Jeg håber derfor, at den højtærede handelsminister vil vise sig imødekommende over for synspunkter, som måtte blive fremført fra vor side under det udvalgsarbejde, der skal foregå i sommer. Jeg kan i hvert fald på forhånd tilsige et sagligt udvalgsarbejde.

Jeg har fremhævet enstemmigheden i næringslovskommissionen, men jeg må dog finde det naturligt at nævne de synspunkter, som i betænkningen fra juli i fjor er gjort gældende af vort partis medlem af kommissionen, det tidligere medlem af tinget hr. Anker Lau, og af det konservative folkepartis medlem af kommissionen, det ærede medlem hr. Weikop. Med formandens tilladelse skal jeg citere et par bemærkninger. De ærede medlemmer udtaler her:

„Den strukturændring, som foregår i det danske og i det internationale erhvervsliv, kræver ubestrideligt tilpasning og modernisering i en række love, herunder naturligvis også i næringsloven. Det vil derfor være nødvendigt at se nærværende lovudkast i sammenhæng med andre love, som betinger det danske erhvervslivs udvikling i den kommende tid.

Den overgangstid, som udkastet forudsætter, må derfor efter vor mening benyttes til overvejelser, der tager sigte på at løse de finansielle og beskatningsmæssige problemer og i øvrigt alle de problemer, udviklingen nødvendiggør.

Uanset de indgående drøftelser, der har fundet sted i kommissionen, kan der

— når sagen til sin tid kommer til behandling i folketinget — selvsagt være en række større eller mindre problemer, som vi må forbeholde os vor stilling til.“

Disse bemærkninger kan jeg fuldt ud give tilslutning og vil også gøre dem en lille smule mere konkrete på et enkelt punkt; men må jeg sige, at det vil virke fremmede for arbejdet med denne lovgivning og for muligheden for bred politisk tilslutning, hvis det høje ting i indeværende samling skaber den endelige løsning på kooperations-skatteproblemet. Mit parti har gjort en energisk indsats på dette område, og der er vel håb om, at der nu kan samles den fornødne tilslutning til en løsning, der tager sit udgangspunkt i venstres forslag, så jeg vil sige til den højtærede handelsminister, at han kan godt skubbe lidt til den højtærede finansminister.

Lovgivningen skal gøres tidssvarende, både udadtil og indadtil; udadtil på grund af vort medlemskab af EFTA og på grund af vore forventninger om et endnu større europæisk samarbejde, og de ændringer, der i så henseende er foreslået, kan vi helt ud tiltræde. Hvad den indadvendte side angår, er det vort hovedsynspunkt, at næringslovgivningen må indrettes således, at konkurrence og produktivitet sættes i højsædet. Der er ingen tvivl om, at de foreliggende lovforslag udtrykker tendenser i den rigtige retning, men om det er tilstrækkeligt, vil vi tage op til nærmere undersøgelse og efterprøvelse under udvalgsarbejdet.

Der er i øvrigt ingen grund til at gå meget i enkeltheder ved første behandling. Vi skal jo ikke tale os fra hinanden, men søge at tale os nærmere til hinanden; derfor skal jeg afstå fra at gå ind på enkeltheder i lovforslagene. Den højtærede handelsministers fremsættelse var jo særdeles fylg-

Vi er glade for den foreslåede ophævelse af enbutikssystemet, og vi forstår, at den overgangsordning, der er truffet aftale om, er et kompromis, der tager hensyn til de praktiske forhold, og som forener dem med det lange sigte, vi skal have for vor butikshandel. Det er et fremskridt, at man også vil benytte overgangstiden til at foretage nogen liberalisering. Det er således et fremskridt, at en ægtefælle kan søge nærings-

[Jens Peter Jensen (Sorø amt).]

brev, selv om den anden ægtefælle har det, og jeg synes også, det er et fremskridt, at man i sommerhusbebyggelsesområder kan få lejlighed til og mulighed for at etablere en filial. Det vil betyde en bedre betjening af det talrige publikum, der er i sommertiden i disse områder.

Jeg takker den højtærede handelsminister for hans bemærkninger om konsulenttjenesten inden for detailhandelen. Man er vel på dette område kommet noget senere i gang end inden for andre betydende erhverv, men til gengæld er konsulenttjenesten i vældig blomstring inden for detailhandelen netop i disse år, og det vil derfor være rimeligt at imødekomme detailhandlens ønsker om ligestilling med andre erhverv, for så vidt angår konsulentordningens økonomi. Det betyder, at der må stilles krav til finansloven, og dér var den højtærede handelsminister så venlig at sige, at det ville han stille forslag om. Jeg håber, at han har dækning hos den højtærede finansminister. Detailhandelen har behov for modernisering, og dette behov kan kun imødekommes gennem bedre finansieringsmuligheder. De traditionelle veje er efterhånden blevet meget smalle. Skattelovgivningen levner kun begrænsede muligheder for selvfinansiering, og den almindelige kreditstramning rammer detailhandelen, som den rammer andre erhverv. Derfor har man oprettet finansieringsinstitutter inden for detailhandelen, men det er klart, at sådanne finansieringsinstitutter netop på dette område må have noget anderledes vilkår end finansieringsinstitutter, der knytter sig til realkredit. Det kan derfor være rigtigt at forbedre detailhandelens finansieringsmuligheder. Erhvervenes organisationer har her foreslået en ordning, hvorefter der ydes statsgaranti til sådanne finansieringsinstitutter. Jeg understreger, at det ikke er en statslåneordning, men en garantiordning, der er tale om, og det gør det straks mindre betænkeligt, end hvis det havde været en låneordning; men disse

statsgarantier er jo dog i sig selv noget, der kan vække principielle betænkeligheder. Derfor vil vi under udvalgsarbejdet prøve på, om der kan findes andre former. Jeg kan sige, at formålet er godt, men vi må altså foreløbig sætte et spørgsmålstegn ved midlet.

Det var de bemærkninger, jeg havde at gøre til lovforslaget om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen.

Derefter skal jeg gøre nogle få bemærkninger til lovforslaget om ændringer i beværterloven.

Dette lovforslag går jo lidt videre, end hvad den ajourføring kræver, der må ske i henhold til moderniseringen af næringsloven. Udvidelsen af § 10, stk. 1, 2. pkt., kan vi tiltræde. Den nugældende bestemmelse er for snæver, idet den kun tillader salg ud af huset af indenlandske drikkevarer, hvilket ikke kan være i overensstemmelse med vore forpligtelser efter EFTA-konventionen. Vi kan derfor tiltræde den modernisering, der er foreslået, og de øvrige bestemmelser i beværterloven vil vi se nærmere på under udvalgsarbejdet.

Det kunne være fristende ved denne lejlighed at gå nærmere ind på adskillige andre problemer, specielt vedrørende butikshandelens område, men på grund af det fremskredne tidspunkt skal jeg afstå derfra. Jeg vil dog gerne understrege, at der i disse år inden for butikshandelen gøres et energisk arbejde for at leve op til tidens og forbrugernes krav. Dette gøres under ofte vanskelige vilkår med hensyn til økonomi, med hensyn til arbejdskraft og med hensyn til lokaler, og dette arbejde gøres, uden at der måske i tilstrækkelig grad er opmærksomhed over for det fra offentlighedens side. Ud fra mange hensyn, erhvervsmæssige, sociale og folkelige, vil det være af stor vigtighed, at lovgivningsmagten yder sit bidrag til, at den selvstændige næringsdrivende får gode arbejdsvilkår.

Jeg vil gerne slutte dette indlæg med en kompliment til næringslovskommissionens medlemmer for det store arbejde, de har

[Jens Peter Jensen (Sorø amt).]
 udført. Det udgør et fortrinligt, sagligt og vejledende grundlag for det høje tings videre arbejde med de pågældende problemer.

Næringslovskommissionen repræsenterede en udmærket kombination af teoretisk og praktisk sagkundskab, hvilket har været til gavn for arbejdet. Jeg nævner dette for at tage afstand fra nogle bemærkninger, den højtærede handelsminister fremkom med i en tale på Københavns Børs i begyndelsen af februar måned, hvor han talte om kommissionsarbejdet vedrørende forhold inden for erhvervslivet og fremkom med tanker om, at erhvervslivet først skulle repræsenteres, når den egentlige sagkundskab havde ytret sig. Jeg tager afstand fra disse betragtninger, fordi den egentlige sagkundskab først kommer, når man har kombinationen af den praktiske og den teoretiske viden, og jeg vil gerne sige til den højtærede handelsminister: må jeg bede om, at erhvervslivets folk ikke bliver henvist til risten på Vesterbro.

Ib Thyregod: På mit partis vegne skal jeg fremsætte nogle enkelte bemærkninger om de seks lovforslag, der udspringer af den anden betænkning fra næringslovskommissionen, det vil sige lovforslaget om statsautoriserede revisorer og de følgende fem lovforslag, som her foreligger til behandling.

Vi kan glæde os over, at der også her i alt væsentligt er enighed inden for kommissionen. Der er på et enkelt område et mindretal, som jeg skal komme tilbage til lidt senere, men der er altså i øvrigt enighed, og der er også enighed om, at disse lovforslag nu fremsættes særskilt, og det kan jeg for mit vedkommende tiltræde. Jeg tror, det er rigtigt, at man tager disse særlige grupper ud og fremsætter lovforslag herom. Det, der er karakteristisk for de grupper, hvis forhold foreligger til behandling gennem disse lovforslag, er jo, at der er tale om en særlig beskikkelse eller en særlig autorisation.

I forbindelse hermed kan jeg nævne, at vi for nylig her i folketinget behandlede spørgsmålet om ændringer i retsplejeloven. Der fik vi for de særlige grupper, der havde eller fik en autorisationsordning, gennem-

ført tavshedspligt. Jeg mener, det er vigtigt, at man også for de grupper, vi her taler om, får gennemført tavshedspligt i det omfang, en sådan ikke findes i lovgivningen; men nu kan vi jo under udvalgsbehandlingen se nærmere på spørgsmålet herom.

Den højtærede minister har i visse tilfælde måttet vælge mellem kommissionens mindretal og dens flertal og i enkelte tilfælde måttet vælge mellem de særlige faglige udvalg, der var nedsat inden for kommissionen; jeg skal, når jeg nu omtaler de enkelte lovforslag, gøre nogle bemærkninger derom.

Jeg synes, det er rigtigt, at man forlanger en prøve af den særligt beskikkede, og at man forlanger en vis praktisk uddannelse. Naturligvis er det rigtigt, at der må stilles visse moralske krav, og at anvendelsen af straffelovens § 78, stk. 2, derfor må anses for rimelig. Det kan være naturligt, at man rejser spørgsmålet om eventuelle yderligere krav. Jeg tænker her på de områder, hvor der er tale om betydelige omsætningsværdier eller i det hele taget om betydelige værdier.

Særlig for revisorer er situationen jo den, at der her bl. a. er foreslået en obligatorisk forsikringsordning. Dette kan kun betragtes som tilfredsstillende; det er jo også sket efter aftale med de statsautoriserede revisorers organisation. Denne forsikringsordning sikrer revisorerens klienter mod tab på samme måde som den ordning, der findes for advokater, sikrer advokaternes klienter mod tab.

Der er også foreslået nedsat et revisornavn svarende til de tilsvarende organer, der findes inden for advokatstanden.

Der er ikke foreslået tilvejebragt nogen eneret for de statsautoriserede revisorer eller andre revisorgrupper bortset fra de særlige tilfælde — det gælder f. eks. banker — hvor der kræves statsautoriserede revisorer.

Vi kan ikke komme uden om, at der i visse tilfælde kan blive tale om misbrug derigennem, at revisornavnet er ubeskyttet. Enhver kan kalde sig revisor. Derfor er der en vis vægt i det synspunkt, som er fremsat over for kommissionen af Dansk Revisorforening: at det bør overvejes ved siden af den særlige autorisation, de statsautoriserede

[Ib Thyregod.]

revisorer har, at gennemføre en ordning for de revisorer, som består en særlig prøve, der ikke er så vidtrækkende som den, der kræves bestået af de statsautoriserede revisorer. Der er i høj grad brug for en sådan ordning, og jeg tænker herved specielt på de udtalelser, som er fremsat af skattemyndighederne, gående ud på, at det er rimeligt, at man, foruden de statsautoriserede har en videre kreds af revisorer, som man kan have tillid til, i forbindelse med skattesager. De statsautoriserede revisorer har jo deres naturlige virkeområde specielt inden for de større virksomheder, men for de mindre virksomheder og for mange detailhandlere er det af betydning, at de kan støtte sig til en revisor, som de ved har en vis sagskundskab, og som derfor anerkendes af skattemyndighederne.

Denne argumentation taler for, at man finder frem til en løsning af spørgsmålet vedrørende disse revisorer og til en videre anerkendelse end den, som omfattes af statsautorisationen. Selv om den højtærede handelsminister har vendt sig mod dette synspunkt i sin skriftlige fremsættelse, mener jeg alligevel, at der her er et problem, som må tages op — det forstår jeg også den højtærede minister er enig i — under udvalgsbehandlingen.

Om lovforslaget vedrørende statsautoriserede vejere og målere skal jeg ikke sige noget, da der ikke foreligger særlige problemer her.

Derimod vil jeg gerne gøre nogle enkelte bemærkninger vedrørende lovforslaget om ejendomsmæglere. Her har man jo diskuteret i det udvalg, som har beskæftiget sig med disse spørgsmål, om ejendomsmæglere skulle have eneret, og det fagkyndige udvalg går ind for en sådan eneret, medens kun et mindretal inden for kommissionen går ind for en sådan eneret for ejendomsmæglere. Jeg vil her tilslutte mig næringslovskommissionens flertal. Jeg tror ikke, der er grundlag for nogen særlig eneret for ejendomsmæglere, selv om jeg anerkender, at der i høj grad står økonomiske interesser på spil. Man kunne måske her tænke sig, ligesom inden for revisorområdet, at finde frem til en løsning f. eks. ud fra de synspunkter, som ejendomshandlernes organisation har henvist til over for næringslovskommissionen,

nemlig ved eventuelt at kræve opfyldelse af visse betingelser for at få næringsbrev som ejendomshandler.

Jeg er enig i, at man ikke bør kunne drive ejendomsmæglervirksomhed som aktieselskab. Jeg er derimod ikke enig med den højtærede handelsminister i hans synspunkt vedrørende stats- og kommuneansatte. Jeg tror, det må være naturligt, at man forbyder stats- og kommuneansatte at drive ejendomsmægler- og ejendomshandlervirksomhed. Der er tilfælde, hvor netop disse personer får kendskab til forhold af væsentlig betydning for det offentlige, hvilket kan virke uheldigt, hvis den pågældende tillige driver en ejendomsmæglervirksomhed. Jeg tænker bl. a. på problemerne omkring zoneinddelingen, hvad der kommer i inderzone og yderzone, og mange andre problemer af interesse for det offentlige.

Spørgsmålet om klientkonto kan vi drøfte i udvalget; det må undersøges, om der foreligger et behov for en sådan ordning for ejendomsmæglere.

Vedrørende skibs- og varemæglere skal jeg kun gøre den bemærkning, at jeg tror, det er rigtigt, når et mindretal i næringslovskommissionen har fastholdt, at der skulle være en eneret for skibsmæglere. Jeg tror ikke, der skal være nogen antalsbegrænsning, men derimod en vis eneret for disse skibsmæglere. Selv om denne eneret naturligvis er blevet noget udhulet gennem den retspraksis, der foreligger, tror jeg, at det for at bevare erhvervet som selvstændigt og uafhængigt erhverv er af betydning fortsat at fastholde denne eneret, som i virkeligheden har virket tilfredsstillende i de år, der er gået.

Lovforslagene om dispachører og om translatører og tolke har jeg ikke nogen særlige bemærkninger til.

Jeg skal for alle seks lovforslags vedkommende tilsige mit partis medvirken til en saglig udvalgsbehandling.

Weikop: Det er jo helt åbenbart allerede efter de forhandlinger, der har fundet sted her i dag, at næringsloven er en meget vigtig lov, og at der knytter sig mange interesser til den. Det fremgår af det, der er sagt, og det fremgår af, som det også er sagt her flere gange, at kommissionen har siddet siden 1954 og under sit arbejde må have ende-

[Weikop.]

vendt alle problemerne, indtil man er kommet til det resultat, som nu foreligger her i dag. Kommissionsforslaget følges jo for så vidt i ministerens forslag. Til trods for, at problemerne er endevendt, som tilfældet har været, må jeg alligevel mene, at der er god grund for folketinget til at give lovfor-
slaget en så grundig behandling, at den næringslov, der bliver resultatet af udvalgs-
behandlingen og forhandlingen her i tinget, bliver en lov, der virkelig kan være tilfreds-
stillende mange år ud i fremtiden.

Nu skal lovforlaget jo ikke gennemføres i dette folketingsår, det skal genfremsættes i næste folketingsår. Derfor skal jeg nøjes med at gøre nogle få bemærkninger ved denne førstebehandling, selv om jeg også havde tænkt som grundlag for mine bemærkninger at komme med en historisk redegørelse. Men den ærede socialdemokratiske ordfører har jo gjort det på en sådan blændende måde, at jeg skal afstå fra at gå ham i bedene.

Det kan vel nok siges, som det også er sagt, at på adskillige punkter gøres administrationen lettere, og at man på afgørende punkter — dette må jo blive en gentagelse af det, der er sagt — bryder på afgørende vis med de principper, der er nedfældet i den nuværende næringslov. Jeg vil også gerne gøre den bemærkning, at efter forslaget kan begge ægtefæller få næringsbrev, og det synes jeg er udmærket. Jeg har nu aldrig rigtig kunnet forstå, hvorfor en kone, når hendes mand havde næringsbrev og drev en eller anden handelsvirksomhed, ikke kunne få næringsbrev. Men det er altså noget, der rettes, ligestilling er jo et meget almindeligt krav også på andre områder, særlig på mange områder inden for erhvervs-
livet og næringslivet. Man har også med rette krævet ligeret, som det tidligere er sagt her, i skattemæssig henseende.

Så mærkeligt det kan lyde, har de store detailvirksomheder, der er drevet som andelsforetagender og brugsforeninger, ikke hidtil skullet have næringsbrev. Nu rettes det, sådan at andelsforeninger i nærings-
loven fuldstændig ligestilles med private virksomheder. Herved knæstettes en ligestilling, som formentlig — her er jeg enig med det ærede medlem hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) — må føre til, at andelsfore-

tagender og brugsforeningsbutikker heller ikke på andre områder fritages for byrder, der pålægges det private erhvervsliv.

Adgangen til næringsbrevet søges lettet — det gøres lettere at erhverve det. Man kunne her føje til — jeg skal nu ikke komme meget ind på det — at det måske var endnu lettere, hvis man slet ikke havde noget, der hed næringsbrev. Men nu gøres det altså lettere, og de besværligheder, der nu er med at hitte ud af, hvilket næringsbrev og hvor mange den enkelte virksomhed skal have, forsvinder, ved at et næringsbrev efter lovforlaget vil komme til at gælde handel, håndværk og industri. Det vil sige, at man i modsætning til, hvad tilfældet er nu, på ét næringsbrev kan drive handel, håndværk og industri. Det er en lettelse, der efter min mening ikke kommer til at skade nogen.

En langt større udvidelse i adgangen til at opnå næringsbrev sker efter lovforlaget ved udvidelsen af handlendes, håndværkeres og industridrivendes ret til fra 1970 at have flere detailudsalg i en kommune, hvilket som bekendt hidtil har været forbudt. Det er sagt, og det er jeg enig i, at dette spørgsmål har været det mest omstridte. Når der i kommissionen har kunnet opnås enighed om opgivelse af et hævdvundet, jeg siger udtrykkeligt et hævdvundet princip, må det vel ses på baggrund af den udvikling, der er i retning af, at store udenlandske og hjemlige koncerner er ved at omforme også detailhandelen i Danmark.

Nu er tidspunktet ikke det rette til at komme ind på, hvem der er mest liberalistisk. Det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen mente, at VK-gruppen ikke var liberalister, at vi ikke højste liberalismens fane. Det kunne være fristende at svare herpå, men jeg skal indskrænke mig til at sige, at min erfaring fra arbejdet her i det høje ting igennem mange år har været, at var der noget, der var svært, så var det af få socialdemokraterne til at opgive restriktioner. Igennem mange, mange år havde man det slagord: restriktioner skal ikke eksistere længere end nødvendigt. Desværre var det således, at det altid var nødvendigt. Man kan vel sige, at netop de restriktioner, som har eksisteret på andre områder, har ført til den afviklingsperiode, der foreslås her. Man må betænke — og det ved jeg at det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen

[Weikop.]

husker — hvor langsomt f. eks. afviklingen af importrestriktionerne gik. Begrundelsen herfor fra socialdemokratisk hold og også fra anden side var, at man skulle give industrien mulighed for at udbygge sit produktionsapparat, for at den kunne stå rustet, den dag importen blev givet fri. Efter min opfattelse er det både forståeligt og rimeligt, at også detailhandelen for sit vedkommende kræver tid til at ruste sig til kampen om forbrugerne. Jeg synes ikke, dette synspunkt kan have så forfærdelig meget at gøre med, hvor liberalistisk VK er. Men som sagt: jeg skal afstå fra at komme nærmere ind herpå.

For detailhandelen drejer det sig om en kamp, der efter min mening på forhånd er tabt, dersom kapitalstærke koncerner mere vil interessere sig for at få tag i markedet og i en tid mindre vil se på, om virksomheden betaler sig. Jeg vil tro, at hvad enten vi er socialdemokrater eller tilhører andre partier, så er vi interesseret i, at så mange virksomheder som muligt bliver på danske hænder og på så mange hænder som overhovedet muligt. Om der derfor er tilstrækkelig tid indtil 1970 til at bygge et værn op mod skandinaviske og andre udenlandske koncerners fremmarch inden for den danske detailhandel, er vel nok noget vanskeligt at bedømme i dag. Sikkert er det imidlertid, at uden tilførsel af kapital til den bestående detailhandel og til den initiativrige, der vil drive detailhandel efter moderne principper, kan den danske detailhandel blive knust mellem de kapitalstærke koncerners indbyrdes kamp om markedet.

Det må heller ikke glemmes, at bedømmelsen af dette vidtgående skridt sker i en tid, da købelyst og købekraft er større end nogen sinde, for selv de forbrugsbegrænsende afgifters virkninger svækkes jo, og — det vil jeg gerne sige — de svækkes i disse dage uhyre stærkt, stærkere end nogen sinde før, idet man tvivler på kronens købekraft. Se på børsen i dag! Renter på 10-11 pct. Tror man ikke, at det kan medføre, at befolkningen får større lyst til at købe end nogen sinde tidligere? Man kan selvsagt ikke forme en lov, der tager hensyn til forskellige konjunkturer. Alligevel gør det ikke noget, at man også betænker, hvordan en næringslov vil virke under andre konjunkturer end dem, vi har i dag.

Det høje tings medlemmer vil selvsagt påvirkes af den enige kommissionsbetænkning; det er klart; jeg siger med vilje påvirkes, for tinget må uanset en kommissionsbetænkning — sådan er det jo altid — tage selvstændig stilling og tilgodese eventuelle nye synspunkter, der fremsættes efter kommissionsbetænkningens afgivelse.

Ligesom de øvrige ærede ordførere skal jeg ikke her ved første behandling komme ind på enkeltheder af nogen art; det bliver der lejlighed til i det kommende udvalgsarbejde nu og i næste folketingssamling. Jeg vil imidlertid regne med, at der utvivlsomt fra de forskellige erhverv kan rejses flere vigtige spørgsmål, for det er åbenbart, at selv om der er enighed om kommissionsbetænkningen, så er alle ønsker ikke blevet opfyldt; man er samledes om betænkningen for at blive enige.

Det er jo ikke overset, at der f. eks. er nogle, der mener — det ved den højtærede minister lige så godt som jeg — at der er for let adgang til at betegne sig som mester; det ved vi udmærket. Vi ved også udmærket, at spørgsmålet om personlig henvendelse til forbrugerne har givet anledning til diskussion. Det er for så vidt ikke erhvervene, det her drejer sig om, det er et spørgsmål om forbrugerne; man kan aldrig lide at tegne den skillelinje, men sådan har det jo formet sig. For mig at se må udvalgsbehandlingen vise, hvilke ændringer der må anses for påkrævede og nødvendige. Jeg anerkender naturligvis ligesom alle andre fuldt ud det store arbejde, der er nedlagt i kommissionsbetænkningen og ikke mindst — som det også er sagt her af formanden — alle de udmærkede mennesker, der har siddet og arbejdet med det. Men én ting er at sidde i en kommission og sige en hel masse fornuftige ting — det kan jo alle, der sidder i en kommission — en anden ting er bagefter at samle det sammen og få det gjort til en helhed, således som det er sket her. Men når det er sagt, må man også huske på, at en 11-årig periode jo godt kan sløve drøftelserne og interessen for næringsloven — ikke hos os, men i bredere kredse — medens interessen vågner og bliver langt større, når den endelige afgørelse skal træffes om en så vigtig lov som denne.

Jeg er på det rene med — det er vel enhver — at en næringslov ikke kan og heller

[Weikop.]

ikke skal værne den enkeltes interesser inden for næringslivets brogede område; men den kan vel, omtrent som en færdselslov, give sådanne regler, at større sammenstød kan undgås og vi alle kører efter samme regler under udøvelse af samme erhverv.

Forslaget om ydelse af en statsgaranti på indtil 30 mill. kr. til finansieringsinstitutter, der oprettes af detailhandelens sammenlutninger, er jo, hvis jeg må sige det straks, i realiteten en lov, der udløber med finansåret 1974-75; med andre ord, den skal udløbe ca. 4 år efter, at det i 1970 i henhold til næringsloven skal tillades næringsdrivende at have flere detailudsalg i én kommune. Man må vel sige, at forslaget er at betragte som et støtteforslag til den private detailhandel, for at den bedre skal kunne klare sig i den konkurrence, som man ved vil komme.

Lovforslagets princip forekommer mig hensigtsmæssigt. Det adskiller sig jo i hvert fald fra den måde, hvorpå der på andre områder ydes direkte statstilskud til afsætningsfremmende foranstaltninger, idet den støtte, der her er tale om, som den højtærede handelsminister sagde, vil være pengepolitisk neutral. Man vil også lukke af for genbelåning, således at ingen får fortrin. Dette princip følges vel ikke altid i andre erhvervsforhold, men det er såre forståeligt, at man tager dette forbehold under de nuværende økonomiske forhold.

Noget andet er, at man må håbe, at denne gode tanke, når den til sin tid skal føres ud i livet, ikke kvæles af en for stram likviditet i pengeinstitutterne eller kvæles af noget i retning af det forslag eller den tanke, som handelsministeren for nylig var inde på, tanken om en kreditrationering til fordel for eksporten. Jeg vil ikke håbe, at denne tanke skal realiseres, når vi kommer så vidt, at dette skal føres ud i livet, for så vil det jo næsten være udelukket at praktisere det. En for stram likviditet eller kreditrationering til fordel for eksporten ville føre til uheldige virkninger for detailhandelen, samtidig med at de udenlandske koncerner frit kan gå ind i markedet. Jeg siger det blot her, fordi der må foreligge visse forudsætninger for, at denne lovgivning kan komme til at virke efter sin hensigt. Derfor

må man have lov at udtale det håb, at der vil blive ført en økonomisk politik, som ikke lægger hindringer i vejen for, at denne lovgivning, når den skal føres ud i praksis efter de retningslinjer, den indeholder, også virkelig kan realiseres, fordi man har lagt den økonomiske politik sådan til rette, at vi kommer til at stå i en ny situation.

Jeg finder det rigtigt, at finansieringsinstitutterne, for at de kan få statsgaranti, skal oprettes af landsomfattende sammenlutninger af detailhandlere. Jeg må gå ud fra, at der hermed tænkes på den detailhandel, der drives af enkeltpersoner eller aktieselskaber, der er uden forbindelse med større koncerner eller kooperative foretægter. Handelsministeriet vil jo have hånd i hank med alt dette, eftersom ministeriet skal godkende vedtægterne og føre et regnskabsmæssigt tilsyn.

På den anden side må det være åbenbart, forekommer det mig, at et finansieringsinstitut, der får statsgaranti, ikke bør skelne mellem medlemmer af en organisation og ikke-medlemmer, ud fra den betragtning at det drejer sig om at støtte alle kreditværdige, initiativrige detailhandlere. Det skal altså ikke være medlemskortet, men den næringsdrivendes forhold, der er afgørende.

Jeg vil ikke sige, at der er stillet skarpe kriterier op for, hvornår der kan ydes statsgaranti. Men på den anden side er jeg ikke helt sikker på, at de kriterier, der er opstillet, ikke kan hæmme den ekspansion, som utvivlsomt er nødvendig for den mindre detailhandlende og den mindre virksomhed. Uden at sammenligningen helt passer — det skal erkendes på forhånd — vil jeg sige, at man er ganske indforstået med, at sammenlægning af mindre banker og sammenlægning af landbrug kræver kapital. Men her, hvor der også er tale om en fornuftig sammenlægning ved overtagelse af en række mindre detailforretninger, kan man ikke få statsgaranti, medens man godt kan få det for lejemaal og opførelse af nye forretningsbygninger. Om det er særlig konsekvent, stiller jeg mig foreløbig lidt tvivlende over for.

Det afgørende for mig er, at lovforslaget, som den højtærede handelsminister udtrykker det, drejer sig om hjælp til selvhjælp, og at det gennem finansieringsinstitutternes

[Weikop.]

forsvarlige ledelse næppe vil kunne påføre staten nogen nævneværdig udgift. Ud fra det synspunkt, at finansieringen til syvende og sidst skulle komme til at hvile i sig selv, lyder det måske lidt underligt, når jeg siger, at man kan stille det spørgsmål, om de 30 mill. kr. er nok, når henses til de kæmpekapitaler, man kan forudse udefra kastes ind på det danske marked for at sikre afsætning og produktion på den nuværende private detailhandels bekostning.

Nu ved jeg godt, at man heroverfor kan sige til mig: ja men der kan jo ikke være noget i vejen for, at beløbet senere, hvis det skulle vise sig nødvendigt og udviklingen tilsiger det, kan forhøjes; det har man jo set kan være fornuftigt på andre områder, hvor staten yder garanti. I så fald er mine betæneligheder ved beløbets størrelse naturligvis meget mindre.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg alt i alt kan anbefale lovforslagene og tilsige dem en velvillig behandling. Men man kan af de bemærkninger, jeg har gjort, forstå, at jeg ikke dermed vil afskære mig fra at komme ind på enkeltheder, når lovforslagene kommer til behandling i udvalget. Det tror jeg heller ikke den højtærede handelsminister har ventet.

Jeg har lige nogle få bemærkninger til ændringerne i beværterloven. Jeg havde egentlig aldrig tænkt mig, at EFTA kunne spille nogen rolle i forbindelse med den danske beværterlovgivning. Det er måske min fejl, at jeg ikke tænker så langt. Men nu har man altså fundet ud af, at det strider mod EFTAs regler, når en restauratør, som sælger mad ud af forretningen, kun må sælge indenlandsk øl. Han skal i henhold til EFTA-bestemmelserne også have lov til at sælge engelsk porter eller andet udenlandsk øl, og det vil ændringerne i beværterloven nu drage omsorg for. Hvilken visdom der har ligget i, at kunden tidligere kun måtte hente dansk øl og ikke en engelsk porter, ved jeg ikke. Nu gennemføres lovforslaget imidlertid formentlig, og så er man færdig med at være i konflikt med EFTA.

Der er en anden bestemmelse, jeg også gerne vil hæfte mig lidt ved. Det drejer sig

om, at kommunerne foruden til stormagasinerne vil kunne give tilladelse til beværtervirksomhed med stærke drikke i supermarkeder og lignende store virksomheder. Jeg vil imidlertid tro, at supermarkeder, der f. eks. finansieres af kooperative foretagender, som samtidig er engrosforhandlere af vin og spiritus, må komme i klemme, hvis de skal overholde de såkaldte drikkevarebestemmelser, når de har fået en beværterbevilling efter tilladelse. Forholdet er nemlig ganske enkelt det, at foretagender, der forhandler drikkevarer, er afskåret fra at finansiere en beværtervirksomhed, og hvorfor skulle de så have lov til at finansiere deres egne virksomheder? Jeg har ikke selv taget stilling til dette, men det ville være ganske rart at få klarhed over disse problemer, når vi kommer til dem i udvalget.

Jeg forstår udmærket, at den højtærede minister i sin fremsættelsestale har nævnt supermarkeder, for så vidt jeg er bekendt med det, har man i ministeriet allerede udtalt sig om, at selv under den gamle lov ville der i givet fald kunne gives sådanne bevillinger til supermarkeder efter dispensation. Der kan vist rejses tvivl om, hvorvidt sådanne tilladelser er i overensstemmelse med den nuværende lov, og det er formentlig derfor, at ministeren har taget dette spørgsmål op.

Skulle man foretage den rettelse, der her er foreslået, tror jeg, at kommunerne vil få visse vanskeligheder med at give dispensationer og tilladelser. Dispensationer er jo altid noget svært noget, og med den udvikling, der er i gang inden for detailhandelen og de store forretninger, er det jo muligt, at det kan blive noget svært at skelne mellem, hvem der skal have lov til at drive beværtning med stærke drikke i forbindelse med detailforretning med et omfattende vareudvalg. Salg og udskænkning af stærke drikke har jo normalt ikke kunnet forenes, altså bortset fra når man sender madvarer ud af huset. Hidtil har tilladelse hertil kun kunnet meddeles stormagasinerne. Nu skal tilladelse altså også kunne meddeles supermarkeder, og jeg kan derfor ikke se andet, end at i hvert fald bestemmelsen om kun at have ét værtshus eller én restaurant i hver kommune efterhånden gennemhulles.

Det er ikke, fordi jeg mener, at man skal have for skarpe restriktioner, selv om det

[Weikop.]

ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen og jeg har været enige om, at restauratører kun må drive én restaurant i hver kommune. Så liberale har vi været begge to. Men lad det nu være. Man gennemhuller altså dette princip med én restaurant til hver restauratør, og man kan derfor spørge, om de skarpe restriktioner for restauratørerne kan opretholdes, hvis man lader mange andre få fortrin, som restauratørerne ikke har, bare fordi disse andre er store.

Jeg mener, det er rigtigt at rejse dette spørgsmål ved første behandling, således at det kan give anledning til nogen drøftelse, ikke fordi jeg ikke tror, at det har været gennemdrøftet i ministeriet fra ende til anden, men så kan vi jo til sin tid blive indviet i disse drøftelser og få skabt den fornødne klarhed på dette område.

Jeg skal altså for disse tre lovforslags vedkommende tilsige en velvillig behandling. De øvrige lovforslag vil min kollega det ærede medlem hr. Jørgen Jensen tale om.

Jørgen Jensen: Jeg skal fremsætte nogle enkelte bemærkninger til forslag til lov om statsautoriserede revisorer, forslag til lov om statsautoriserede vejere og målere, forslag til lov om skibsmæglere og varemæglere, forslag til lov om ejendomsmæglere, forslag til lov om dispachører samt forslag til lov om translatører og tolke.

Fælles for disse seks lovforslag er, at de drejer sig om næringer, som er mere specielle end de i forslag til næringslov nævnte næringer. Man kan, så vidt jeg kan se, udtrykke dette specielle på to måder: dels stiller publikum og offentlighed særlige forventninger til de erhvervsdrivende, som driver disse næringer, f. eks. med hensyn til en kvalificeret tillid, dels kræver disse næringer særlige kvalifikationer, som er specielle for disse erhverv. Det er klart, at de almindelige betingelser, som kræves opfyldt af den almindelige næringsdrivende, også skal opfyldes på disse næringsområder, men herudover kræves særlige betingelser med hensyn til praksis og egnethed imødekommet i henhold til disse lovforslag.

Disse næringer har tidligere været omfattet af den almindelige næringslov. Nu udskilles de altså i særlige lovforslag, og denne

praksis vil det konservative folkeparti gerne gå ind på.

I fem af de seks lovforslag skal kompetencen være dokumenteret i form af en aflagt prøve eller en bestået eksamen. For de statsautoriserede vejeres og måleres vedkommende er betingelsen, altså den særlige kvalifikation, mere alment udtrykt. Endvidere lægger man mærke til, at der for de statsautoriserede revisorerers vedkommende også kræves en økonomisk garanti.

For alle disse seks erhvervsvedkommende er forholdene, så vidt jeg kan skønne, blevet særdeles grundigt overvejet både i næringslovskommissionen og i det underudvalg, der har været nedsat af denne kommission. I det store og hele er man nået frem til enstemmige indstillinger og forslag til den højtærede handelsminister, som har fulgt disse indstillinger. Det synes jeg er et glædeligt resultat af dette mangeårige arbejde.

Der hersker ingen tvivl om, at der både i kommissionen og i dens underudvalg er præsteret et glimrende og fremragende arbejde af saglig karakter, som også det kommende folketingsudvalg utvivlsomt kan tage som udgangspunkt for sine overvejelser.

Jeg skal, idet jeg følger forretningsordensens påbud, ikke her gå i enkeltheder om lovforslagenes bestemmelser.

Jeg synes, det er tilfredsstillende, at folketetinget får god tid til at arbejde med de spørgsmål, der knytter sig til disse lovforslag, ligesom jeg synes, at det er udmærket, godt og demokratisk, at de interesserede kredse får vide og åbne muligheder for at fremsætte deres synspunkter, således at vi, når vi engang skal vedtage disse lovforslag, er helt klar over, hvorledes stillingen er også pr. dato.

Mit parti vil deltage særdeles interesseret i et udvalgsarbejde desangående, og vi vil lytte og lære af de betragtninger, som udvalget vil få forelagt.

Så vidt jeg kan se, er der kun et enkelt problem, der kunne være anledning til at drage frem her ved første behandling. Det er spørgsmålet om godkendelse eller registrering af andre revisorer end de i forslag til lov om statsautoriserede revisorer nævnte. Det fremgår af betænkning II fra næringslovskommissionen ganske klart, at dette

[Jørgen Jensen.]

spørgsmål har været genstand for en hel del overvejelser i næringslovskommissionen og dennes underudvalg, og både kommissionen og underudvalget har afgivet indstilling, sådan som det fremgår af lovforslaget. Jeg føler mig ikke overbevist om, at netop dette resultat er det rigtige, og jeg føler mig heller ikke overbevist om, at det vil blive det endelige resultat efter folketingets arbejde med sagen. Vi må i udvalget meget nøje lytte til de synspunkter, som vi forventer at adskillige kredse — herunder naturligvis ganske særlig revisorer — vil fremkomme med.

Der kan selvfølgelig også være andre problemer, men jeg vil her henvise til, hvad det ærede medlem hr. Weikop har givet udtryk for vedrørende selve forslaget til næringslov.

Jeg skal til slut på mit partis vegne tilsige vilje til nøgtern og saglig behandling af alle relevante spørgsmål vedrørende specielt disse 6 lovforslag, jeg her har omtalt. Vi er klar til straks at gå i gang med arbejdet, og vi vil bestræbe os for at udføre dette nøgternt og meget intenst.

A. C. Normann: Jeg har for min del aldrig noget imod lidt ideologisk fægtning i forbindelse med en i øvrigt saglig debat, og jeg vil godt tilstå, at mine begreber om retsindighed får mig til at opponere imod, at man bruger netop denne lejlighed til at bebrejde socialdemokratiet for lidt liberalitet, for jeg havde forestillet mig, at jeg skulle sige nogle venlige ord til den højtærede handelsminister netop i anledning af, at det foreliggende forslag til næringslov efter min opfattelse fra et liberalt synspunkt set er et fremskridt. Man kunne netop i forbindelse med behandlingen af et forslag til næringslov have tænkt sig, at et socialdemokratisk parti, som nogle altså ikke synes er liberalt, ville have brugt anledningen til at søge gennemført bestemmelser og indgreb over for erhvervslivet i modsat retning af det liberale. Det synes jeg imidlertid ikke med rette man kan

bruge denne lejlighed til at beskyldte socialdemokratiet for at gøre.

Når det ærede medlem hr. Weikop i sin diskussion med det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen nu oven i købet bringer det historiske så stærkt frem, at han går tilbage til krigsrestriktionerne, vil jeg gerne sige, at det kan såmænd godt være, at socialdemokratiet i perioder har været loylig trægt i retning af afskaffelse af restriktioner. Rigtig gang kom der ikke i det, før det radikale venstre trådte ind i regeringen; men jeg vil da gerne minde det ærede medlem hr. Weikop om, at da han var handelsminister, sagde det radikale venstre til ham gang på gang, at vi ville give ham grønt lys for alle de liberaliseringer, som han og hans regering ville gennemføre, og hvis jeg ikke husker meget fejl, gennemførtes der i denne periode så godt som ingen liberaliseringer.

Jeg synes altså, at der i dag ikke rigtig er grund til at gå ind i en sådan debat, så meget mindre som det efter den musik, den tone, der har været i de foregående ordføreres indlæg, og som jeg gerne vil prøve på at følge op, ser ud til, at både socialdemokratiet, de to liberale partier og det konservative folkeparti vil kunne enes om nu at gennemføre en ny næringslov.

Da vi begyndte på arbejdet med denne lovgivning i næringslovskommissionen, regnede de fleste af os vist med, at et resultat ville kunne foreligge 2-4 år efter. Det er nu 11 år siden, og der har længe været spurgt om, hvad det blev til i kommissionen. Der har dog det meste af tiden ikke rådet, tror jeg, store forventninger til, at der kunne opnås enighed. Først nu i den senere tid har dette været tilfældet, og det er ikke underligt, for problemerne var faktisk, da vi begyndte på det, indbyrdes meget kontroversielle. Det, der rejste de største lidenskaber, var, som det er omtalt her i dag, § 26 om adgangen til mere end én butik i hver kommune. Den gamle restriktion var mere berettiget dengang, og der opstod stor usikkerhed om den, efterhånden som uklarheden om, hvorvidt den under de nye mar-

[A. C. Normann.]

kedsforhold var egnet til at værne butikshandelen mod at blive knust af udenlandske koncerner, bredte sig. Så meget og så hurtigt, som forholdene har ændret sig siden henimod større enheder og en ændret struktur, med tilsynekomsten af varehuse og supermarkeder i meget større omfang, var der nok ikke andet at gøre end at opgive de svage rester af det gamle værn for de mindre butikshandlere og — således som ministeren foreslår det — sørge for en omstillingsperiode, i hvilken en ny retstilstand på dette område kan forberedes.

Personlig tror jeg, det vil gå sådan, at de små butikkers ofte bedre og mere individuelle service stadig vil have sit store publikum. I de store vestlige lande har den almindelige detailhandel at dømme efter antallet af små butikker ingenlunde ladet sig slå ud; den trives i Tyskland, i Frankrig og navnlig i Amerika stadig udmærket trods udviklingen af de store forretninger. Jeg understreger, at det radikale venstre nødig ser den almindelige detailhandel fortrængt fra gadebilledet i købstæder og småbyer.

Med et sideblik til lovforslaget om statsgarantier for finansieringsinstitutter inden for detailhandelen synes jeg, det er nødvendigt, at ministeren, førend lovforslaget kommer til anden behandling, forklarer lidt nærmere om hensigten med lovforslaget, der netop motiveres med enbutiksystemets afvikling. Det hedder i fremsættelsen om den foreslåede forbedring af finansieringsmulighederne, at der især er tænkt på områder, hvor konkurrenceforholdene berøres af den foreslåede ændring i næringslovens § 26, men nogen rettesnor er der derudover ikke givet.

Dette kan enten læses som et ønske om støtte til opretholdelse af mange butikker, ejet af samme person eller selskab, eller som et ønske om at komme de detailhandlere, som efter 1970, når den nye bestemmelse gælder, kommer ud for en skærpet konkurrence fra de store sammenslutninger, eventuelt med udenlandsk økonomisk baggrund, til hjælp med rationalisering og butiksfrembringelser. Er den første form for strukturændring med i tankerne, vil det føles meget hårdt af de mindre handlende, af hvilke de fleste jo ikke kan udvide eller

væsentligt rationalisere, at man ikke blot giver frit løb for butikskæde- og storhandel, men yderligere hjælper disse med finansiering. Jeg ved godt, at der kan være en begrundelse i konkurrencen mellem dansk og udenlandsk kapital; men de større firmaer har nu lettest ved at låne uden statsgaranti og lettest ved at finansiere selv, og jeg synes derfor, at man, indtil erfaringer er indvundet, bør give de mindre handlende prioritet ved anvendelsen af dette beskedne garantibeløb, og jeg håber, dette er ministerens hensigt.

Skulle enbutiksystemet have været opretholdt, måtte man på et langt tidligere tidspunkt have gennemført en ændring af næringslovens § 26 gående ud på, at udelukkende produkter fremstillet i egen virksomhed måtte sælges i sådanne butikker, eller også simpelt hen konsekvent have forbudt mere end én butik i samme kommune. Nu var udviklingen i kraft af bestemmelsernes løshed skredet så hurtigt frem, at paragraffen i stedet for at være en beskyttelse af de mindre virksomheder efterhånden nærmest var blevet en beskyttelse af de store sammenslutninger og altså fremmede disses muligheder for at oprette supermarkeder eller butikskæder. Disse store virksomheder var i stor udstrækning også producenter, hvad den lille detaillist sjældent kan være.

Nu har handelsministeren jo understreget, at lovforslaget også efter hans opfattelse er et liberaliseringsforslag. Jeg synes, ministeren har ret heri og derved har gjort sig fortjent til hædrende omtale. Det tjener næringslovskommissionen til stor ære, at den har kunnet samles om et forslag om retsregler for en ramme om Danmarks næringsliv, der er frigørende i stedet for indsnævrende. Det falder naturligt i den forbindelse at tænke på den mere end hundrede år gamle næringslov af 1857, der også gennemførtes som en frigørelse, afløsende lavstvangens spændetrøje. Der er grund til at minde om det, fordi resultaterne af denne liberalisering var så fremragende, at de vakte forbavelse både hos tilhængere og modstandere, der havde vænnet sig til den tankegang, at det ikke kunne være anderledes, end at man måtte opretholde de indskrænkninger i friheden, man den-

[A. C. Normann.]

gang havde. Det var faktisk en ikke siden glemte anskuelsesundervisning i, om erhvervslevet trives bedst i frihed eller i tvang.

Jeg husker, at vi talte om, da kommissionsarbejdet begyndte, at det ville være en god måde at fejre næringslovens 100 års jubilæum på, om vi kunne gennemføre en ny lov 3 år efter, altså i jubilæumsåret 1957. Denne hensigt nåedes ikke, og det tror jeg i og for sig i dag nærmest er af det gode, for jeg tror, at vi får en friere næringslov, end vi kunne have fået i 1957, hvor udviklingen og strukturændringen på disse områder ikke var skredet nær så langt frem som nu. Det radikale venstre havde ikke noget imod — når jeg nu taler om, at dette er en liberaliseringslov — at man i visse henseender havde liberaliseret endnu mere; men det bliver der lejlighed til at tale nærmere om, da lovforslaget ikke skal gennemføres i dette folketingsår, men kun fremlægges til bedømmelse i folketinget og i befolkningen i god tid, hvorved handelsministeren følger en god skik.

Et kættersk spørgsmål til besvarelse nu eller senere spillede mig på tungen under gennemlæsningen af den fortræffelige betænkning, dette nemlig: er det nu overhovedet nødvendigt med næringsbrev, eller har ministeren og kommissionen og kommissionens modige formand courage til at tage springet over i lukning af den afdeling i handelsministeriet, der underskriver disse fine næringsbreve og holder kontrol med deres anvendelse, en anvendelse, over for hvis nytte jeg personlig er en søgende sjæl?

Der er også andre ting at drøfte, f. eks. det her i landet næsten enestående tilfælde af erhvervsorganisationsvang, som en grosserer i København er underkastet, samt sådanne ting som monopolisering af titler i de små følgelove, f. eks. i forslaget til lov om ejendomsrådgivere, som jeg finder unødigt vidtgående. Medens vi er ved liberaliseringsspørgsmålet, vil jeg gerne tilføje, at det brag, hvormed handelsministeren huggede døren i for al videre diskussion om lukkelovens fornyelse, var lovlig støjende. Jeg tror, det vil komme til at stemme for dårligt med hele den liberaliseringstendens, som ministeren nu vil høste mange laurbær på, hvis man ikke kan drøfte en smidiggørelse af visse af lukkelovens bestemmelser.

Jeg tager også efter det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersens udtalelse om vognmandserhvervet anledning til at minde om, at det radikale venstre ikke er sindet at gå med til at gøre den frie hyre for taxavognmænd og hyrevognmænd illusorisk. Der er på forskellig måde allerede beredt disse folk vanskeligheder nok, men jeg håber da heller ikke, det har været den højtærede ministers hensigt at komme til at ramme dem med bestemmelserne om vognmandserhvervet.

Jeg vil gerne tilføje, at såfremt næringsbreve opretholdes i princippet, synes jeg, det er et fremskridt, at der nu kun udstedes ét næringsbrev, omfattende handel, håndværk og industri. I øvrigt skal jeg lade de mange enkeltheder ligge ved denne behandling bortset fra enkelte principielle.

Den større adgang til at anvende automater, uden at disse er anbragt i nærheden af forretningsstedet, synes jeg er en fordel, i alt fald for forbrugerne. Men er det nødvendigt at gå ud over lovforslagets almindelige tendens i øvrigt ved at indføre forbud mod, at agenter, der sælger støvsugere og symaskiner, optager ordrer hos de enkelte potentielle købere? Dette forbud er vi skeptiske over for, og det samme gælder forbuddet mod at omføre husflidsprodukter. En del mennesker har klarer sig nogenlunde selvhjulpne igennem tilværelsen ved at gøre brug af adgangen til at sælge husflidsarbejder.

Jeg har allerede nævnt lovforslaget om garanti for finansieringsinstitutter og skal kun derom tilføje, at det radikale venstre kan slutte sig til lovforslaget med den nævnte reservation vedrørende garantiens anvendelsesområde.

Om de øvrige konsekvenslovsforslag skal jeg gøre enkelte bemærkninger. Det radikale venstre vil gerne nærmere drøfte beværterlovsforslagets bestemmelser om udvidet adgang for stormagasiner og store forretninger til at udskænke stærke drikke i deres forretningslokaler, og vi vil vente til efter udvalgsbehandlingen med at tage endelig stilling til lovforslaget.

Vigtigt er også lovforslaget om statsautoriserede revisorer, men her er der en del problemer, der trænger til nærmere betragtelse, og som enkelte ordførere forud for mig har rørt ved. Sagen er den, at de ca. 750 statsautoriserede revisorer, vi har, hverken helt

[A. C. Normann.]

eller halvt kan klare det traditionelle revisionsarbejde i det danske forretningsliv, og det er min opfattelse, at man må finde en udvej — skal jeg modificere det og sige: søge at finde en udvej — for at give de øvrige, der driver revisionsvirksomhed på rent erhvervsmæssig basis, en placering, som gør dem kendelige som en kvalificeret erhvervsgruppe, en gruppe, der i øvrigt er ganske uundværlig.

Også lovforslagene om statsautoriserede vejere og målere, om dispachører, om translatører og tolke samt om skibs- og varemæglere kan det radikale venstre i princippet slutte sig til og tager kun forbehold over for enkeltheder. Jeg ser, at der er forskellige regler for, hvornår den højtærede handelsministers beskikkelse til personer i disse grupper bortfalder, men at man for nogle af dem har ment det nødvendigt udtrykkeligt at skrive i loven, at deres beskikkelse ikke gælder efter deres død. Man har herved faktisk taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt udøverne af disse former for åndsarbejde bør være underkastet dansk jurisdiktion efter deres død. Det er da godt, at den højtærede minister er nået frem til, at det bør de ikke være; men om man i det hele taget bør lovgive derom, er så en anden sag.

Jeg skal endelig nævne, at den eneste del af hele buketten af små lovforslag, det radikale venstre har nogen betænkelighed ved, er lovforslaget om ejendomsæglere med den fortsatte monopolisering af titlen og med en hel kommission til at bistå den højtærede minister med administrationen af en lov, hvis nyttevirkning kan diskuteres, og som lader ministeren være dommer over sådan en ting som, om en mand overhovedet må indstille sig til en prøve.

Jeg vil slutte med at sige, at de enkeltheder, som vi kan have forskellig mening om, er få i forhold til hele lovkomplekset og ikke skal tilsløre, at det radikale venstre stort set er tilhænger af disse lovforslag, nærer sympati for dem og gerne vil hjælpe med til at få dem gennemført. Jeg vil takke kommissionen og dennes såre energiske formand, departementschef Müller, for det overmåde dygtige og betydningsfulde arbejde, der her har fundet sin foreløbige afslutning.

Gunhild Due: Også socialistisk folkeparti kan tilsige velvillig behandling. Personlig glæder jeg mig over, at der er så god tid til at behandle lovforslagene nærmere, for når man ikke har deltaget i kommissionsarbejdet og området er nyt, er det rart at have sommeren til at studere problemerne nærmere i.

Der er dog blandt de mange ændringer nogle, som umiddelbart taler til éns forbrugersjæl, og det er da også en vigtig lov, ikke mindst for forbrugerne. Det forekommer mig, at de øvrige ærede ordførere hovedsagelig har anskuet problemerne ud fra erhvervslivets interesser. Jeg er f. eks. i modsætning til den ærede radikale ordfører meget glad for det skridt, man nu har taget i retning af at standse handel med støvsugere og symaskiner ved dørene, og jeg går ud fra, at det også gælder andre husholdningsmaskiner, der under let maskerede former sælges på denne måde; jeg tænker på fiktive vaskemaskineforeninger og sådan noget. Med fare for igen at blive beskyldt for at være en, der altid forlanger mere, ville jeg nu ønske, at det kunne overvejes at udstrække bestemmelsen til også at gælde handel med bøger. Jeg siger det ikke for at overbyde eller irritere, men fordi det virkelige er min mening, at det ville være en god ting også at standse bogsalg ved dørene. Det er så at sige altid mere eller mindre ligegyldige pragtværker, der sælges på den måde. Jeg husker, hvordan jeg som husassistent på landet blev udsat for den ene energiske dame efter den anden, der ville pådutte mig tykke, uhåndterlige kogebøger, lige så tykke seksualværker — helst om aftenen, når man var alene — eller en Danmarkshistorie i blåt skindbind med guldløver. Damen forklarede, at den skulle jeg have, når jeg blev gift; den skulle nemlig anbringes på en hylde under sofabordet — sådan et skulle man altså have — og så skulle den ligge dér og se fin ud. Det var noget andet, hvis det virkelig drejede sig om at imødekomme et behov for bøger, f. eks. ved ambulante boghandler. Jeg har et stærkt indtryk af, at det stadig er disse ligegyldige ting, for ikke at sige forlagsfiduser, der forhandles på den måde. Man lokker folk til at skrive under på kontrakter på bøger, ingen kan have særlig glæde af at eje. Jeg har netop fået at vide, at der for

[Gunhild Due.]

tiden sælges en slags billedværk på den måde, og at agenterne begynder med at stille folk en hel serie spørgsmål, sådan at ofrene får det indtryk, at det drejer sig om en markedsanalyse eller noget andet fint noget, og pludselig opdager de, at de står og er lige midt i at købe en bog. Jeg håber, at problemet kan tages op i udvalget.

Til gengæld er jeg måske ikke så glad ved det med husfliden; jeg håber i hvert fald, at den paragraf, der undtager invalider, også kan bruges over for sigøjnere. De har jo århundredgamle traditioner for at klare sig ved selv at fremstille ting, som de tager rundt og sælger, og de få sigøjnere, vi har tilbage, har det i forvejen så svært, fordi de ikke længere kan få lov til at holde ved nogen byer; der er ingen, der vil lade dem have deres beboelseskøretøjer i nærheden af byerne. Jeg synes derfor, det ville være synd at bremse dem.

Som kvinde er jeg særlig glad over — og jeg tror, der er grund til at glæde sig derover — at begge ægtefæller kan løse næringsbrev uafhængigt af hinanden. Det synes jeg er godt.

Jeg hilser også med glæde skærpsen af bestemmelserne med hensyn til vekselerere.

Skulle jeg driste mig til at udtrykke flere ønsker, skulle det være et meget, meget stærkt ønske om, at vore mange rejsebureauer kunne blive statsautoriserede, og at der kunne komme bestemmelser om, at de skulle have en vis garantikapital, så vi kunne undgå de ødelagte ferier for folk, som har været så uheldige at ramle ind i et bureau, der har uorden i pengesagerne.

Angående det, der vel er hovedændringen i forslaget: retten til at drive flere forretninger i samme kommune, vil jeg nu gerne have lejlighed til at sætte mig lidt grundigere ind i problemstillingen, for jeg er helt klar over, at sagen kan ses fra mange sider. Det er klart, at denne ændring kan betyde en forbedring for forbrugerne i mange tilfælde; på den anden side kan vi vel ikke være interesseret i, at store koncerner skal overtage al handel i dette land. Derfor ser jeg også med en vis bekymring på, at der er foreslået lempelser for udenlandsk aktiekapital. Brugsforeningerne er jeg ikke så bange for, men det er jo desværre ikke alle kædebutikker, der drives efter samme gode

principper som vore brugsforeninger sådan rent forbrugermæssigt set — jeg tænker på kvalitetskrav og reklamemetoder.

Så vil jeg i øvrigt gerne takke den højtærede handelsminister for initiativet, og når jeg nu siger så pænt tak, håber jeg, at jeg til gengæld får lov til lige at hviske, at nu venter vi bare på en revision af lukkeloven — konkurrenceloven er der jo bebudet noget om.

Hvad angår beværterloven, vil jeg også gerne have lov til at snakke med nogle folk, som kender mere til beværtinger, end jeg gør, inden jeg binder mig til noget som helst.

SFs stilling til de andre lovforslag vil det ærede medlem hr. Poul Dam tage sig af.

Poul Dam: Om de øvrige lovforslag i den lange række skal jeg fatte mig meget kort, hvilket utvivlsomt vil vække almindelig glæde i den begrænsede kreds af ikke-ordførere, der er til stede.

Der er en lang række detaljer, som vi nok kunne have lyst til at se nærmere på, men det må passende kunne ske i udvalget.

Det eneste lovforslag, jeg i større udstrækning vil knytte bemærkninger til, er forslaget til lov om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen. Jeg forstår, at dette lovforslag er motiveret af faren for, at afskaffelsen af enbutiks-systemet kunne medføre en sådan forværring af konkurrencesituationen for detailhandelen, at den typiske lille detailhandler ville forsvinde fra gadebilledet — som det ærede medlem hr. A. C. Normann sagde.

Man kan af mange grunde frygte de store kapitalstærke koncerner, som det ærede medlem hr. Weikop også talte om. Enten det nu drejer sig om dansk eller udenlandsk kapital, kan man frygte, at der her skabes en monopolstilling på det danske marked, som på en eller anden måde kan blive til ulykke for forbrugerne, for køberne, og det er jo til syvende og sidst dem, det hele drejer sig om. Men man må alligevel advare mod den tendens, som f. eks. fandt udtryk i noget, det ærede medlem hr. Weikop sagde: at det gjaldt om at bevare detailhandelen på danske hænder — så langt kan vi godt være enige — og på så mange hænder som muligt. Ja, den stærke form var måske lidt af en fortalelse. Men det kan i hvert fald ikke være meningen, at vi skal se det

[Poul Dam.]

som noget ønskværdigt, at der opretholdes et meget stort antal selvstændige detailforretninger her i landet, uden at der er en rimelig omsætning i disse detailforretninger, og uden at der er et rimeligt arbejde for de beskæftigede.

Det gamle billede af vor detailhandel udgjordes jo af et meget stort antal små butikker, hvor folk var underbeskæftiget og underbetalt, samtidig med at vareomsætningen i virkeligheden var alt for dyr for forbrugerne. Det, der må være målet både med næringsloven og med de supplerende love, er, at vi får en så billig og så effektiv varefordeling som overhovedet muligt. Jeg tror, at det i denne sammenhæng er noget mindre væsentligt, om denne billige, effektive varefordeling sker gennem mange små forretninger eller den sker gennem en eller anden form for kædeforretninger. Et blik ud over de kædeforretninger, vi har, vil da også vise, at flere af systemerne er effektive, godt arbejdende og i stand til at konkurrere på en måde, som virkelig tjener forbrugerne, medens andre er af en art, som man kan være mere bekymret over.

Vi vil naturligvis gerne være med til at drøfte dette lovforslag, men vil på forhånd sig, at det afgørende for os ikke er, om detailhandlerne skal reddes; det afgørende er, at den statsstøtte, der eventuelt bliver nødvendig, kan bidrage til en effektiv og billig varefordeling, en rationalisering, som bliver til gavn for forbrugerne, og at der anvendes så lidt kapital og så lidt arbejdskraft på dette led i omsætningen, som det er muligt, når man samtidig skal tage hensyn til forbrugereinteresserne.

Johan Asmussen: Det er utvivlsomt for mange her i landet en lettelse, at man nu efter 10 års forberedelser og kommissionsarbejde har forslag til en næringslov med dertil hørende sekundære lovforslag liggende på bordet. Det er et fortrinligt arbejde, der er gjort i alle henseender; den opfattelse, som andre har tilkendegivet, kan jeg slutte mig til, og på de uafhængiges vegne kan jeg ligesom andre stort set give tilsagn om vor tilslutning til de foreliggende lovforslag. Det er jo en stor mundfuld at skulle gabe over med så kort varsel — kort

navnlig i forhold til de mange år, arbejdet med forberedelserne har stået på, så det er fristende, og det vil nok være det rigtige, at prøve på at se det hele sådan lidt fra oven, hvis det er muligt.

Kernen i dansk næringsret har fra gammel tid været udtrykt i det gamle ord, at alt, hvad der ikke udtrykkeligt er tilladt, er forbudt. Man begyndte en vis frigørelse med den gamle næringslov af 1857, men alligevel har det op til i dag været sådan — som det siges af den højtærede minister i fremsættelsestalen — at den gældende næringslov først og fremmest har haft til formål at konservere den bestående erhvervsstruktur og således har været stationær i sit grundsyn. Hensigten med det foreliggende lovforslag, siger den højtærede minister, er først og fremmest at give friere rammer for de erhvervsdrivendes initiativ. En sådan målsætning er, tør jeg godt sige, som talt ud af en uafhængigs hjerte, og det kan jo derfor til en vis grad overraske, at det kom fra en socialdemokratisk minister. Det hænger nu nok noget sammen med, at ministeren i så stor udstrækning eller næsten fuldstændig støtter sig på et kommissionsarbejde af en så alsidigt sammensat kommission.

Den ærede ordfører for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen, harcelerede noget over den manglende liberalistiske indstilling, man havde mødt fra VK-partiernes side. Uden at skulle fordybe mig noget videre i det kan jeg i og for sig ikke lade være med i nogen grad at dele denne lidt sarkastiske opfattelse. Jeg synes ikke, at venstres og de konservatives medlemmer har bidt sig så umådelig fast i den liberalistiske målsætning; men i hvert fald, som lovforslaget nu foreligger, er det jo udtryk for ønsket om en liberalisering.

Men man får jo på den anden side, synes jeg, et tydeligt indtryk af, at det alligevel kun er stykkevis og mere eller mindre nødtvungent, at man bevæger sig over i noget friere former. Det er presset af den udvikling, som tiden har ført med sig på en række områder, at man går ad disse veje. Der er ikke meget, der tyder på, at man har forsøgt, om jeg så må sige, at viske tavlen ren og begynde fra bunden, at man har spurgt sig selv: er det overhovedet nødven-

[Johan Asmussen.]

digt med en næringslov? Er det overhovedet nødvendigt med næringsbreve i den forstand, som vi hidtil har haft det?

Jeg mærkede mig, at den ærede radikale ordfører kom med en noget lignende tanke, som åbenbart synes at være af ret ny dato. Jeg har ikke set eller hørt noget til, at man fra nogen af siderne under kommissionsarbejdet har været inde på et sådant forsøg på at begynde fra bunden. Jeg har nok set en enkelt kort bemærkning om, at man havde været inde på tanken om, hvorvidt det var nødvendigt med næringsbrev, men man er åbenbart gået fra det, ikke fordi man helt havde tænkt sig at undvære at stille betingelser og sætte rammer og restriktioner op, men fordi man var bange for, at det så blev for vanskeligt at kontrollere. Man har ikke spurgt sig selv: på hvilke områder og ud fra hvilke hensyn er der i det hele taget grund til at bevare restriktioner, rammer og forbud?

Hovedreglen er stadig og skal efter lovforslaget stadig være, at enhver, der driver næring, skal have næringsbrev, skal opfylde nogle almindelige betingelser som indfødsret, bopæl, myndighed, og at man ikke er konkurs. Det hele er altså i virkeligheden stadig spændt ind i solide, gammel-dags rammer. Der skal stadig broderes over mønsteret: ansøgninger, blanketter, attester, afgift, stempel, politi, kontrol — papir, papir, papir. Hvorfor? Dette grundlæggende spørgsmål: hvorfor? forekommer det mig at man ikke synes at have tænkt på at stille; man har fortabt sig i denne jungle af gamle og forældede retsregler og restriktioner. Man har arbejdet fortrinligt og energisk med at prøve på at rydde op i denne jungle, men selve det grundlæggende spørgsmål: hvorfor — hvorfor skal man overhovedet have den slags ting — det mener jeg ikke man har stillet sig.

Det kan derfor være ganske interessant i al korthed at kaste et blik på, hvordan man har indrettet sig på dette område i andre lande, og det lader sig nemt gøre ved blot at blade lidt i kommissionsbetænkningen. Man ser da, at i Norge og Sverige er det nogenlunde som her, men i England, Holland, Schweiz og Vesttyskland synes det at være principielt anderledes. Der har man principielt frihed uden indblanding

fra myndighederne. Det er lidt forskelligt de forskellige steder. I Holland stiller man visse fagmæssige krav, som vi ikke har villet stille her, det gælder måske også i Vesttyskland. Men der hersker principielt frihed for indblanding fra myndighederne, og spørgsmålet er: hvorfor skulle vi ikke også prøve det her? Jeg tvivler ikke på, at udviklingen vil gå i den retning, men hvorfor behøver det at gå så langsomt?

Under udvalgsarbejdet og i hele lovforslaget er det centrale punkt jo ophævelsen af den gamle og indtil bevidstløshed debatterede § 26 om enbutikssystemet, og man foreslår nu, at denne tvang skal ophæves, dog først fra 1. januar 1970 med visse frigørelser allerede i overgangstiden. Det er allerede blevet nævnt, så det skal jeg ikke komme ind på. Det er fra vort synspunkt en rigtig udvikling; jeg kan se de betæneligheder, der er knyttet til det på baggrund af den tradition, man har levet sig ind i, men jeg er ikke i tvivl om, at det er den rigtige vej at gå, og når det er den rigtige vej at gå, og når alle kan se, at det må gå den vej, så kan jeg på den anden side ikke se, at det skulle være nødvendigt med en så lang overgangstid, som man er inde på med disse 5 år. Jeg ville ikke nære nogen frygt, ikke på nogens vegne kan jeg vist sige, for, at den også blev forkortet noget.

Selve ophævelsen af § 26 synes at have været en sådan kraftanstrengelse for alle de gode kræfter, at de liberalistiske briller er blevet så duggede, at det i virkeligheden er kommet til at knibe stærkt med at gøre alvor af selve den liberalistiske idé, som man jo trods alt åbenbart har haft som målsætning: rammen for den enkeltes erhvervsudøvelse, som ministeren siger, er blevet mere fleksibel. Man har ikke povet, vel slet ikke tænkt på simpelt hen, at sprænge den, hverken i de store principielle linjer eller på en lang række enkeltområder, hvor der nok skulle være mulighed for det, hvis man ikke havde været for hildet i gamle tiders forestillinger om, at det er nu engang nødvendigt at have forbud; der skal noget særligt til, for at noget kan være tilladt.

Lad mig pege på et par enkelte ting. Sådant noget som kravet om indfødsret synes at være en hellig ko. Ja, rent umiddelbart kan det forekomme selvfølgeligt,

[Johan Asmussen.]

men jeg vil dog mene, at der er grund til i vor tid at sætte et stort spørgsmålstejn ved, om det nu også er rigtigt at opretholde det krav. Jeg ved, at udlændinge fra lande, som vi har traktat med, har ret til at få næringsbrev uanset statsborgerskabet. Det er en lang række af de lande, der normalt vil komme i betragtning, så dér er der i forvejen ingen hindringer, og så synes jeg i og for sig, at springet ikke kan være så forfærdelig langt til, at man helt kunne undvære dette krav.

Så er der bopælskravet, som jeg også mener at man af samme grund udmærket kunne opgive under de forhold, der hersker nutildags. Det ville stemme med grundlaget ikke alene for EFTA, men navnlig for EEC, hvis vi skulle komme derind.

Så er der sådan en ting som, at næringsbrevet kun skal gælde for et bestemt område. Tidligere var det for kommunen, nu er det politikredsen. Det er en vis udvidelse. Men hvorfor skal det kun gælde for sådan et lille bitte område i dette lille land? Jeg må sige ganske frimodigt: hvorfor i alverden kan næringsbrev ikke gælde for hele landet? Kun vognmænd kan få lov at have næringsbrev for hele landet, og det ville da være sært andet. Så vidt jeg har forstået, har de det ikke i dag, og så skulle de egentlig have 87 næringsbreve — eller er det 1.300, for der er 1.300 kommuner — for at kunne køre over hele landet. Men nu har man hittet ud af, at det ikke virker videre hensigtsmæssigt. Jeg kan imidlertid ikke se nogen grund til at lave næringsbreve, der ikke skal gælde over hele landet. Jeg stiller tanken til rådighed; jeg har på fornemmelsen, at ingen har tænkt på det, men at man simpelt hen er kørt videre i den gamle plovfur.

Så er der sådan en ting som personlig henvendelse om bestilling af varer i § 11. Det skal stadig være forbudt, dog med enkelte undtagelser som bøger og håndværk, der kan udføres på stedet. Dér er jeg slet ikke enig med det ærede medlem fru Gunhild Due, som gerne vil være fri for at få serveret både kogebøger og seksualrådgivende bøger. Der synes at være en vis balance i tilbuddene i hvert fald her. Det er for mig fuldstændig urimeligt, at sådanne personlige henvendelser om bestilling om hvad som helst ikke skulle være tilladt.

Hvad skal vi med barnepigesystemet? Folk skal nok selv finde ud af at smide de handlende ud, som de ikke bryder sig om at se. Noget lignende gælder omførsel af varer. I nogle tilfælde kan det ske uden næringsbrev, når det drejer sig om naturalprodukter, men så kommer man ind på en hel masse fortolkninger om, hvad der er brød, wienerbrød, konservervarer, og hvad ved jeg.

Der er et rigt marked for retssager, og ved at gå imod det saver jeg måske den gren over, jeg selv sidder på, men det er en hobby, jeg har, hvis jeg synes, der er rimelig og saglig grund til det, og det synes jeg der er. Hovedreglen er, at sådan omførsel må ikke finde sted, og det, man specielt interesserer sig for, er at forhindre, at folk skulle få støvsugere og symaskiner på den måde. Jeg kan ikke se nogen som helst rimelig grund til, at man nu ikke mere skulle kunne både sælge og købe disse udmærkede nyttegenstande, og for øvrigt synes jeg, at både vaskemaskiner, røremaskiner, og hvad ellers hører med, skulle man også kunne få på denne lette måde. Hvorfor skal det gøres så indviklet med disse restriktioner, alt sådan noget, som forårsager fortolkningsvanskeligheder?

Lad mig gøre en enkelt bemærkning om ejendomshandler — dem vil jeg fortrinsvis vente med til i forbindelse med ejendoms-mæglerloven — men der er en enkelt ting: næringsbrevet. Det skal kun gives til personer, ikke til aktieselskaber. Jeg kan godt se, at der kan være en vis grund til det, men jeg føler mig ikke helt overbevist om, at det er noget, der kan holde i det lange løb. Det kan dog vist være rimeligt i hvert fald på dette område også at kunne drive denne form for handel under aktieselskabsform. Jeg kan ikke rigtig se forskellen mellem at sælge små grunde til 6.000, 8.000 og 10.000 kr. stykket, de findes endnu, og så at sælge maskiner, trykkerimaskiner og andre, der måske koster i hundredtusindvis af kroner. Jeg er ikke sikker på, at man ikke på dette punkt skulle overveje en anden ordning.

Jeg skal gøre et par enkelte bemærkninger vedrørende lovforslaget om statsgaranti for finansieringsinstitutter. Det serveres for os under devisen hjælp til selvhjælp, og man kunne næsten tro, det var en slags madding, den højtærede handelsminister har kastet ud med henblik på de uafhængige, vel

[Johan Asmussen.]

vidende, at hjælp til selvhjælp er et af vore yndlingsprincipper, og jeg kan måske glæde den højtærede minister med, at vi skal nok bide på den!

Ganske vist kunne det være noget betænkeligt med statsgaranti for det private initiativ, men i betragtning af den særlige baggrund, der er her — det motiveres jo netop med den overgangstid og de overgangsvanskeligheder, der kan blive, når enbutiksystemet ophæves — mener vi, det kan være rigtigt, at et sådant institut får statsgaranti, hvor etablering af detailhandel finansieres.

Beværterloven kunne man jo sige adskiligt om, men det ville kræve en hel del af det lange studium, som i virkeligheden vil være nødvendigt af dette kompleks af love. Det ville føre for vidt, det er ikke til at overkomme, men det forekommer mig, at er der noget, der er et broderi inden for næringsretten, så er det beværterloven med de mest ejendommelige adskillelser og begreber.

Jeg har hæftet mig ved, at man har fundet sig foranlediget til en særlig definition af konditornæring, og hvad den giver ret til: tilvirkning og forhandling af brød, kager, wienerbrød, konditorsager og chokolade o. s. v. Der skimter jeg også retssager. Hvad med kiks og chips og al den slags ting?

Jo, man kan komme ind på overordentlig interessante ting; der kan føres langvarige og dyre procedurer om det, men hvad skal vi med det alt sammen? Jeg kan ikke se rettere, end at man ville kunne gøre ganske overordentlig megen gavn, specielt inden for hele beværterlovsområdet, ved at rydde vældigt op i hele den jungle.

Lovforslaget om statsautoriserede revisorer omhandler, som også nogle af de tidligere ærede ordførere har været inde på, navnlig spørgsmålet om en anden form for godkendelse af revisorer end statsautorisationen. Det resultat, man er kommet til her, er vistnok i øjeblikket det rigtige, så vidt jeg kan skønne; men på den anden side er

jeg ikke i tvivl om, at der, som også andre har været inde på, er et meget stort problem på det område, og jeg ville tro, at om ikke nu så dog i alle tilfælde i løbet af nogle år kommer man vistnok ikke uden om at måtte etablere mulighed for, at også ikke-autoriserede revisorer kan danne en særlig gruppe. Der har været sagt tilstrækkeligt om det af de andre ærede ordførere, og jeg kan tilslutte mig det, der er sagt på det punkt.

Må jeg lige nævne en enkelt bestemmelse i § 8 i lovforslaget om statsautoriserede revisorer, hvor der er tale om, at i retssager skal offentlige myndigheder til oplysning om regnskabsmæssige forhold fortrinsvis benytte statsautoriserede revisorer. Her er en vis uoverensstemmelse, synes jeg, med loven om translatører; og det er et spørgsmål, om ikke man i det hele taget skulle slette ordene „i retssager“, således at det simpelt hen fastslås, at offentlige myndigheder i det hele taget fortrinsvis skal benytte statsautoriserede revisorer.

Skibsmæglere og vekselerere skal jeg ikke gøre nogen bemærkninger om.

Med hensyn til ejendomsmæglere er jeg enig i, at der ikke gives eneret hverken for ejendomsmæglere eller ejendomshandlere til at handle med fast ejendom. Jeg ser, at man har overvejet en sådan eneret. Jeg mener, det vil være rigtigt at fastholde en liberalisering på det område, men i øvrigt indebærer den dobbelthed, som vi stadig har med ejendomsmæglere og ejendomshandlere, en række problemer, som giver anledning til tvivl og vanskeligheder.

Den højtærede minister siger et sted i fremsættelsestalen, at publikum må selv afgøre, om de ønsker at lade sig betjene af en ejendomsmægler eller en ejendomshandler. Jeg tror, det er noget af en illusion, hvis man tror, at publikum i almindelighed kender forskel på de to begreber, og den omstændighed kunne måske give anledning til overvejelser. Der er jo regler om, at hverken ejendomsmæglere eller ejendomshandlere — og nu tilføjes „deres medarbejdere“ — må

[Johan Asmussen.]

udfærdige dokumenter til tinglysning, og det er uden tvivl en rigtig foranstaltning, men så bliver jo resultatet, at alle andre må godt!

Jeg vil lige i den forbindelse nævne det spørgsmål, at der kunne måske af hensyn til publikums sikkerhed være grund til at give advokater eneret, ikke til udfærdigelse af dokumenter, men til anmeldelse af dokumenter til tinglysning. Det er noget, der indebærer mange problemer. Det har mange aspekter, men jeg skal lade det ligge. Det ville være gavnligt ikke alene for advokaterne, men også i mange andre henseender.

Man har været inde på tanken om stats- og kommunale tjenestemænds ret til at virke som ejendomshandlere; jeg er enig med det ærede medlem hr. Ib Thyregod i, at det ikke bør tillades. Det samme gælder i øvrigt efter min mening funktionærer i banker og sparekasser. Det er en sammenblanding af erhvervsområder, som af mange grunde er forkert.

Om det sidste lovforslag, vedrørende translatører og tolke, vil jeg blot sige en enkelt ting eller to. Man vil nu slette ordet „statsautoriseret“ i titlen og nøjes med at kalde dem translatører og tolke. Det fremgår af kommissionsbetænkningen, at det spørgsmål ikke har været forelagt translatørernes eksamenskommission, hvad jeg i øvrigt også er klar over som medlem af kommissionen. Jeg synes, det er lidt ukorrekt og forhastet, at man ikke har drøftet det spørgsmål med kommissionen. Jeg tror, jeg tør sige, den ville have gjort gældende, at det er uheldigt at slette ordet „statsautoriseret“ foran translatør. Tidligere hed en translatør „kongelig edsvoren translatør“; så blev det til „statsautoriseret“, og nu skal det altså helt slettes. Det betegner en nedadgående linje, som ikke er heldig for erhvervet, hverken indadtil eller udadtil, et erhverv, hvis udøvere har en meget ansvarsfuld gerning, der kan indebære et stort ansvar både i retssager og på anden måde.

Med hensyn til translatørers og tolkes anvendelse i retssager har man valgt ikke at berøre det i selve loven om translatører, idet man har ment, det var tilstrækkeligt, at der står i retsplejelovens § 149, at man skal anvende, som der står endnu, „en edsvoren

tolk“. Det må nu ved given lejlighed rettes. Det er jo også nok rigtigt, at det mest naturligt står i retsplejeloven, men det er et spørgsmål, om det ikke ville være rimeligt med en bestemmelse svarende til § 8 i revisorloven, som jeg lige berørte, så at man fastslog, at offentlige myndigheder fortrinsvis skal benytte personer med beskikkelse som translatører og tolke. Jeg skal henstille det til overvejelse i udvalget.

Jeg er sikker på, at alle de enkelte sekundære lovforslag i udvalget vil blive drøftet indgående, at man også dér vil komme ind på forskellige ændringer, og at der også vil blive spørgsmål om at pille ved enkeltheder i selve forslaget til næringslov. Men jeg vil opfordre til, at man i udvalget visker tavlen ren, og at man spørger sig selv både ved de enkelte bestemmelser og hvad angår selve hovedlinjerne: er det overhovedet nødvendigt, er der nogen afgørende hindringer for allerede nu at tage skridtet fuldt ud til den fulde næringsfrihed, der ved udtalelser fra næsten alle de ærede ordførere har fået så megen sympati om sig?

Handelsministeren (Lars P. Jensen): Jeg er i den situation, at jeg kan takke alle ordførerne for den stilling, der er taget til det komplekse af lovforslag, som jeg har fremsat, og som har været til behandling her i dag.

Der er sagt mange ting, også mange rigtige ting; der er stillet enkelte konkrete spørgsmål, der er rejst forskellige tvivl, og der er gjort forskellige betragtninger gældende. Jeg har noteret dem op alle sammen, men hvis jeg skulle forsøge at besvare de spørgsmål, der er stillet, og gå ind på den diskussion, der har været, ville det tage mig adskillig tid. Jeg tror, jeg har tingets forståelse for, at jeg afstår derfra og lader det gå ind i den almindelige diskussion i udvalget. Det er vel også helt i pagt med forretningsordenen, at der her ved første behandling skal drøftes principper, og det er jo også gjort i rigt mål.

Men jeg vil ikke undlade, inden jeg, jeg havde nær sagt forlader denne talerstol, ud over at takke ordførerne at benytte lejligheden til, som andre talere også har gjort, at takke for det kommissionsarbejde, der er gået forud for disse lovforslag. Jeg er over-

[Handelsministeren.]

bevist om, at det var rigtigt, at det ærede medlem fru Lis Groes som handelsminister i 1954 nedsatte kommissionen med det sigte, der var i kommissoriet. Jeg vil ikke sige, at det er rigtigt, at kommissionen har taget den tid, den har, men der er henad vejen sket et og andet, som har forsinket kommissionen, ja, ikke forsinket den, men afbrudt arbejdet, så at det har taget nogen tid. Men lykkelig er — det vil jeg gerne understrege — den enighed, der er opnået i hele kommissionen, hvori mange forskellige interesser har været repræsenteret, således at vi her i folketinget har kunnet præsentere et kompleks af lovforslag, som der er så bred enighed om. Selvfølgelig må det være, skal vi sige et kompromis, men det er vel heller ikke det allerdårligste at bygge på.

Jeg kan selvfølgelig give det ærede medlem hr. Johan Asmussen ret i, at jeg i stor udstrækning har fulgt kommissionsflertallet, men jeg vil dog gerne sige, at på visse steder, hvor jeg har fulgt kommissionens flertal, kan jeg godt have en lille tvivl i mit sind. Men det kan vi alt sammen komme tilbage til. Jeg synes også, det er rigtigt, at dette kompleks af lovforslag blev fremsat i folketinget nu, således at der er rigelig tid til at behandle det. Det er så stort et kompleks, det betyder så meget for vort erhvervsliv og for hele befolkningen, at folketinget må have rigelig tid — og også politikerne ude omkring — til at drøfte det igennem, og erhvervslivet og andre interesserede må have mulighed for at komme til folketinget og give udtryk for deres ønsker.

Jeg vil altså indskrænke mig til ved denne førstebehandling at takke ordførerne for den tilslutning, jeg har fået. Jeg vil også gerne sige, at selv om jeg har fulgt kommissionens flertal i de fleste tilfælde, vil det ikke være sådan, at der ikke i udvalget — det er måske en selvfølge — kan forhandles om problemerne. Jeg er villig til at gå ind i en forhandling om de enkelte spørgsmål.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Axel Ivan Pedersen: Jeg foreslår, at forslag til næringslov, forslag til lov om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen og forslag til lov om ændringer i beværterloven henvises til et udvalg på 17 medlemmer, samt at forslag til lov om statsautoriserede revisorer, forslag til lov om statsautoriserede vejere og målere, forslag til lov om skibsmæglere og varemæglere, forslag til lov om ejendoms-mæglere, forslag til lov om dispachører og forslag til lov om translatører og tolke henvises til et andet udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om tilsyn med skibe og forslag til lov om ændringer i lov om forholdsregler til skibsfartens betryggelse har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om særligt tillæg til folke-, invalide- og enke-pensionister samt om forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse) har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om undervisningen på de godkendte handels-skoler har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Thomas Have har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse folketinget om, hvilke muligheder der er for at afhjælpe den mangel på yngre læger, der hersker ved mange af landets sygehuse?“

[Første næstformand.]

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 18. maj kl. 14³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om anlæg og drift af tunnelbaner i Københavns, Frederiksberg og Tårnby kommuner.

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til næringslov,
forslag til lov om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen

og

forslag til lov om ændringer i beværterloven.

3) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om statsautoriserede revisorer,

forslag til lov om statsautoriserede vejere og målere,

forslag til lov om skibsmæglere og varemæglere,

forslag til lov om ejendomsmæglere,

forslag til lov om dispatchører

og

forslag til lov om translatører og tolke.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om handelshøjskoler.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om undervisningen på de godkendte handelsskoler.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om erhvervelse af arealer til Københavns Teknikum.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udbygning af Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om oprettelse af afdeling af Danmarks ingeniørakademi i Ålborg.

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om afgift for ekspedition af udstykningsager.

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om udøvelse af tandlægevirksomhed.

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om særligt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste første næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 17³⁵.

89. møde.

Tirsdag den 18. maj kl. 14³⁰.

Første næstformand (From): I skrivelse af 12. d. m. meddeler teknisk assistent Thorvald Jensen, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem af folketinget under den folketingsmand Carl Nielsen tilståede orlov fra den 18. d. m.

Medlem af folketinget Aksel Larsen har meddelt mig, at han ønsker til økonomiministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvorfor undlader Nationalbanken trods finansministerens løfter i folketinget at foretage sådanne opkøb af obligationer, at obligationskursen derved hæves?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Medlem af folketinget Kai Moltke har meddelt mig, at han ønsker til udenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter regeringen at yde sin moralske støtte til bestræbelserne for at sikre folkenes selvbestemmelsesret uden indblanding udefra ved at anerkende Den dominikanske Republiks provisoriske regering under ledelse af præsident Caamano, der den 3. maj i år udpegedes af republikkens lovligt valgte parlament med 49 stemmer mod 7?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgsprøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgsprøvelse (Lis Groes): I skrivelse af 12. d. m. anmodede det ærede medlem hr. Carl Nielsen om orlov fra den 18. d. m. på grund af sygdom. Den 13. d. m. meddelte det høje ting den ønskede orlov og vedtog at indkalde stedfortræderen. På den af indenrigsministeriet i medfør af valglovens § 50 udarbejdede liste findes som 1. stedfortræder for socialdemokratiet i Odense amts-

kreds opført teknisk assistent Thorvald Jensen, der har meddelt, at han er villig til midlertidigt at tage sæde i folketinget i anledning af den nævnte orlov. Udvalget til valgsprøvelse har herefter holdt møde, og efter at have gennemgået stedfortræderlisten og de øvrige dokumenter indstiller udvalget enstemmigt, at teknisk assistent Thorvald Jensen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra den 18. d. m. at regne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af teknisk assistent Thorvald Jensen som midlertidigt medlem af folketinget fra den 18. april 1965

vedtoges enstemmigt med 116 stemmer.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om anlæg og drift af tunnelbaner i Københavns, Frederiksberg og Tårnby kommuner.

Valgt blev: *Ove Hansen, Gorrsen, Lis Groes, Horn, Erhard Jakobsen, Hans Lund, Orla Møller, Børge Schmidt, Guldberg, Enggaard, Holmberg, Axel Kristensen, Stæhr Johansen, Fanger, Gottschalck-Hansen, Else-Merete Ross og Arne Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

*Forslag til næringslov,
forslag til lov om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen
og
forslag til lov om ændringer i beværterloven.*

Valgt blev: *Axel Ivan Pedersen, Albertsen, Lis Groes, Egon Jensen, Otto Mørch, Erling Olsen, Viola Nørlov, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Axel Kristensen, Nathalie Lind, Ib Thyregod, Weikop, Haunstrup Clemmensen, Adolph Sørensen, Svend Haugaard, A. C. Normann og Gunhild Due,*